ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 72ον ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1936. Ἀριθ. 4

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

«Διὰ νὰ γνωρίσω Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων Αὐτοῦ, συμμορφούμενος μὲ τὸν θάνατον Αὐτοῦ, ἴσως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν».

(Φιλιππ. γ΄. 10, 11).

Ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἄνθρωπον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὸ δόγμα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ ὑπερήσπισεν αὐτὸ ὄχι μόνον κατὰ τῶν εἰρωνειῶν τῶν Ἐθνικῶν φιλοσόφων ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἀντιρρήσεων τῶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες ἔλεγον ὅτι δὲν ἀνασταίνονται οἱ νεκροί. Τὴν δὲ ἀνάστασιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν νεκρῶν ἐκήρυξεν ὡς μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Κρίσεως. Πῶς λοιπὸν εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον παρουσιάζει ἑαυτὸν ὡς ἀμφιβάλλοντα καὶ καταβάλλοντα μέγαν ἀγῶνα ὅπως «ἴσως» δυνηθῇ νὰ ἀξιωθῇ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν;

Εἶναι φανερὸν ὅτι ἐδῶ «ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν» λέγων, ἐννοεῖ εἰδικῶς τὴν ***ἀνάστασιν τῶν δικαίων***, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν ὀνομάζει «ἀνάστασιν ζωῆς», (Ἰωάν. ε΄. 29) κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ φθαρτὸν σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν θὰ μετασχηματισθῇ, ὥστε νὰ γίνῃ σύμμορφον μὲ τὸ σῶμα τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ (Φιλιππ. γ΄. 21) καὶ οὕτω θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πλήρη μακαριότητα, ἣν ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν.

α΄) Ἐκ τῆς ἐκφράσεως ταύτης τοῦ Ἀποστόλου συνάγομεν ὅτι ἡ ἀνάστασις αὕτη τῆς ζωῆς εἶναι ***πολύτιμος.*** Αἱ εὐλογίαι τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἀπείρως ὑπέρτεραι τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν, ἂν καὶ οἱ ἄνθρωποι ὀλίγον τὰς ἐκτιμοῦν. Ἐὰν ἠθέλομεν κρίνει τὸ πολύτιμον τῆς σωτηρίας κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου, θὰ τὴν ἐθεωροῦμεν ὡς πρᾶγμα ἀνάξιον προσοχῆς. Ἀλλ᾽ ἡ ἀφυπνισθεῖσα ψυχὴ δὲν κρίνει οὕτως· αὐτὴ πεινᾷ καὶ διψᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ λογίζεται τὰ πάντα ζημίαν διὰ τὸ ἔξοχον τῆς γνώσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὁ Παῦλος, ὅστις καὶ πρὸ τῆς κλήσεώς του ἐπὶ τῆς πρὸς Δαμασκὸν ὁδοῦ ἦτο «κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἄμεμπτος» καὶ μετὰ τὴν κλῆσίν του ὑπηρέτησε τὸν Χριστὸν μὲ μεγαλειώδη ἀφοσίωσιν, περιγράφει τὸν καθημερινὸν ἀγῶνα, ὃν διεξάγει, διὰ τὸ μέγα βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, τὴν αἰώνιον ζωήν. Μὲ πόσην ταπεινοφροσύνην ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῆς προτέρας δικαιοσύνης του: «Ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς ἐμὲ κέρδη, ταῦτα ἐνόμισα ζημίαν διὰ τὸν Χριστὸν... διὰ τὸν ὁποῖον ἐζημιώθην τὰ πάντα καὶ λογίζομαι ὅτι εἶναι σκύβαλα, διὰ νὰ κερδήσω τὸν Χριστόν, καὶ

νὰ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἰδικήν μου δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως τοῦ Χριστοῦ».

β΄) Συνάγομεν ἐπίσης ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ Ἀποστόλου ὅτι ἡ ἀνάστασις τῆς ζωῆς ***ἀποκτᾶται δυσκόλως.*** «Ἴσως», λέγει, «ἀξιωθῶ αὐτῆς» καὶ παρακάτω προσθέτει: «Οὐχὶ ὅτι ἔλαβον ἤδη τὸ βραβεῖον ἢ ἔγεινα ἤδη τέλειος· τρέχω ὅμως κατόπιν, ἴσως λάβω αὐτό». Εἰς οἱονδήποτε στάδιον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ἂν τρέχῃ ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ ἀγωνισθῇ ἵνα λάβῃ τὸ βραβεῖον, ἤτοι, ἵνα δρέψῃ ἐπιτυχίαν. Μήπως τὸ στάδιον τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς ἀπαιτεῖ ἀγῶνα μικρότερον; Ἀφοῦ ἐργαζόμεθα ἀόκνως «διὰ τὴν τροφὴν τὴν φθειρομένην», εἶναι δυνατὸν χωρὶς ἀγῶνα καὶ προσπάθειαν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν τροφὴν «τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον»; Ὁλόκληρος ἡ Ἁγία Γραφὴ λέγει ὅτι ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ εἶναι ἀγών. «Ἀγωνίζεσθε νὰ εἰσέλθητε διὰ τῆς στενῆς πύλης· διότι πολλοὶ θέλουσι ζητήσει νὰ εἰσέλθωσι καὶ δὲν θέλουσι δυνηθῇ» (Λουκ. ιγ.΄ 24). «Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς» (Α.΄ Τιμ. ς΄. 12). «Κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου» (Ἀποκαλ. γ.΄ 11). «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα» (Β΄ Τιμ. δ.΄ 7).

γ΄) ***Πῶς δὲ ἀποκτᾶται ἡ ἀνάστασις τῆς ζωῆς;*** Μᾶς τὸ λέγει τὸ ἀνωτέρω χωρίον. «Νὰ γνωρίσω Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων Αὐτοῦ, συμμορφούμενος μὲ τὸν θάνατον Αὐτοῦ».

«Νὰ γνωρίσω Αὐτόν». Ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν γνωρίσῃ τὸν Χριστόν, ἂς μὴ ἐλπίζῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. ***Γνῶσις*** δὲ τοῦ Χριστοῦ ἐδῶ δὲν σημαίνει γνῶσιν ἱστορικήν, πληροφορίαν διανοητικὴν ἢ ἀντίληψιν φιλοσοφικὴν περὶ τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Αὐτοῦ, τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ καὶ τῆς σχέσεως ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς Αὐτόν.

«Τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ». Πρέπει νὰ γνωρίσωμεν ὄχι μόνον τὸ ἔργον καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῶν νεκρῶν εἶναι ἡ κορωνὶς τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ Κύριος ἐσταυρώθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν (Ρωμ. δ΄. 25). Ἂν δὲν ἀνίσνατο ἐκ τῶν νεκρῶν, ματαία θὰ ἦτο ἡ πίστις ἡμῶν. Ἡ δὲ ἀνάστασις Αὐτοῦ ἀσκεῖ μεγίστην δύναμιν ἐπὶ τὸν πιστόν: 1) ***Στερεώνει τὴν πίστιν αὐτοῦ*** ἐπὶ Σωτῆρος καὶ Μεσίτου οὐχὶ νεκροῦ ἀλλὰ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας. 2) Παρέχει εἰς αὐτὸν τὴν βεβαιότητα τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ ἀναστάσεως ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῆς πέραν τοῦ τάφου ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. 3) ***Ὑπενθυμίζει αὐτὸν ὅτι «συνανέστη» μὲ τὸν Χριστόν.*** Ὅπως ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου, οὕτω καὶ ὁ πιστός, ἀποδεχθεὶς Αὐτὸν ὡς Σωτῆρα του, ἀνέστη ἐκ τοῦ θανάτου τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς δικαιοσύνης. 4) ***Ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτοῦ νέαν ζωήν.*** «Ἐὰν λοιπὸν συνανέστητε μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Κολοσσ. γ΄. 1). Ὁ μετὰ τοῦ Χριστοῦ συναναστὰς ἀκολουθεῖ τὸ τοῦ Παύλου: «Ζῶ δὲ οὐχὶ πλέον ἐγώ, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ζῇ ἐν ἐμοί».

Καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων Αὐτοῦ, συμμορφούμενος μὲ τὸν θάνατον Αὐτοῦ. Ὁ Παῦλος ἤθελε νὰ ἦναι καθ' ὅλα ὅμοιος πρὸς τὸν Κύριόν του — ὄχι μόνον νὰ ἀποκτήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ διέλθῃ ἐδῶ ἐπὶ γῆς δι' ὅλων τῶν παθημάτων, ἅτινα καὶ ὁ Χριστὸς ὑπέστη ἐπὶ γῆς — τῆς ἀντιλογίας τοῦ κόσμου, τῶν διωγμῶν, κινδύνων καὶ κακώσεων καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ σταυρικοῦ θανάτου· Τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι ὁ πόθος καὶ ὁ ἀγὼν τοῦ Χριστιανοῦ, νὰ ἦναι συμμέτοχος ὄχι μόνον τῆς δόξης ἀλλὰ καὶ τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου του, ὅστις ὑπέστη τὰ παθήματα ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ἵνα ζήσῃ αὐτός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος γράφει: «Καθότι εἶσθε κοινωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ, χαίρετε» (Α'. δ'. 13).

Ἐάν, λοιπόν, ὁμοῦ μὲ τὸν Παῦλον, θέλωμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀναστάσεως ἐκ τῶν νεκρῶν, ἂς ἀγωνιζώμεθα τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, συναισθανόμενοι τὴν μεγαλειώδη δύναμιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ μετὰ χαρᾶς δεχόμενοι πᾶσαν δοκιμασίαν ἐπίγειον, ἥτις θέλει καταστήσει ἡμᾶς κοινωνοὺς τῶν παθημάτων Αὐτοῦ. Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

ΤΙΣ ΕΣΤΑΥΡΩΣΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ;

«Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων».

(Πέτρ. Α.' γ.' 18).

(Ἀνάγνωθι Ἡσ. νγ.' 1—12, Μάρκ. ιε.' 1—39).

Ὅταν κακούργημά τι διαπραχθῇ, ἡ κοινωνία σύμπασα ἐξεγείρεται, μετὰ δικαίου ἐνδιαφέροντος ἐρωτῶσα τὶς ὁ δράστης τοῦ κακουργήματος. Ἡ τὴν κοινωνίαν ἀντιπροσωπεύουσα ἀρχὴ ἀκαμάτως ἐργάζεται ὅπως ἀνιχνεύσῃ τὸν ἐργάτην τοῦ κακοῦ καὶ ἀνευροῦσα ἀνακρίνει, ὅπως φθάσῃ εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην τοῦ κακουργήματος πηγήν, μὴ ἀρκουμένη νὰ κατέχῃ μόνον τὸν προσωπικὸν αὐτουργόν, ἀλλ' ἐπιμένουσα ἵνα ἀνακαλύψῃ καὶ τοὺς συνεργούς, ἐὰν ὑπάρχωσι, καὶ τοὺς ἠθικοὺς αὐτουργοὺς καὶ πρώτους ὑποκινητὰς καὶ πρωταιτίους τοῦ ἐγκλήματος· Καὶ μόνον ὅταν ἐξακριβωθῇ ἡ πρώτη καὶ κυρία πηγὴ τοῦ κακοῦ, μεθ' ὅλων τῶν εἰς αὐτὸ ὁπωσδήποτε συνεργησάντων, θεωρεῖται ἐπαρκῶς τετελεσμένον τὸ ἔργον τῆς ἀρχῆς. Ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις μόνον οὕτω τελείως ἱκανοποιεῖται.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ συνέβησαν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀναρίθμητα κακουργήματα, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἁμαρτία ἐδηλητηρίασε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλ' ὁμολογουμένως δὲν δύναται ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία νὰ παρουσιάσῃ κακούργημα μυσαρώτερον τοῦ διαπραχθέντος ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ· Ὕπαρξις ἀθῳοτάτη καταδικάζεται, ὅπως ὑποστῇ τὸν ἀτιμώτατον τῶν θανάτων. Βίος ἅγιος κατασυκοφαντεῖται διὰ τῆς προσωνυμίας τοῦ κακοποιοῦ. Χαρακτὴρ ἀναμάρτητος βλασφημεῖται, ριπτόμενος εἰς τὴν συνοδίαν δύο ἀχρείων ληστῶν ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. Ἐκεῖνος, ὅστις δι' ὅλης τῆς βραχείας αὐτοῦ ζωῆς ὑπῆρξεν ὁ

παρήγορος τοῦ τεθλιμμένου, ὁ ἰατρὸς τοῦ πάσχοντος, ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀγνοοῦντος, ὁ γλυκὺς φίλος τοῦ ταλαιπώρου καὶ ἐστιγματισμένου ἁμαρτωλοῦ, ἀνταμείβεται ἤδη διὰ τῆς σκληρᾶς ἀγωνίας τοῦ ὀδυνηροῦ σταυροῦ, καὶ ἡ πλήρης εὐγενοῦς δραστηριότητος ζωὴ αὐτοῦ φέρεται εἰς οὕτως ἀποτρόπαιον καὶ σπαρακτικὸν τέλος.

Τίνες οἱ αὐτουργοὶ καὶ τὶς ὁ πρωταίτιος τοῦ στυγεροῦ τούτου ἐγκλήματος; Ἄς ἀνακρίνωμεν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἂς ἐπιμείνωμεν, ἕως οὗ εὕρωμεν τὴν πρώτην τοῦ κακοῦ πηγήν.

Α΄. ***Ὑπὸ τίνος ἐσταυρώθη ὁ Χριστός;*** Κατὰ πρῶτον παρουσιάζονται ἐνώπιον ἡμῶν ὡς ἔνοχοι τοῦ ἐγκλήματος τούτου οἱ στρατιῶται οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωμαϊκὴν φρουράν˙ διότι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἀνηλεῶς προσηλώσαντες αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ (Μάρκ. ιε.΄ 16—24). Καὶ δύνανται μὲν νὰ δικαιολογηθῶσι, λέγοντες ὅτι ἐξετέλουν ἀνωτέρας διαταγάς, ἀλλ' ὅμως θὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι προσέθηκαν καὶ αὐτοὶ ἐξ ἰδίων οὐκ ὀλίγα εἰς τὴν καταισχύνην αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξευτελισμόν˙ διότι καὶ ὅτε ὁ Πιλᾶτος παρέδωκεν αὐτὸν εἰς αὐτούς, ἵνα μαστιγωθῇ, αὐτοὶ δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὴν μαστίγωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐνέπαιξαν αὐτὸν μὲ τὴν ψευδῆ ἐκείνην καὶ πεπαλαιωμένην πορφυρᾶν χλαμύδα καὶ ἐμβαλόντες εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν ἐξ ἀκανθῶν πεπλεγμένον στέφανον καὶ ἐμπτύοντες εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τύπτοντες τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ καλάμου, ὃν ἔδωκαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς ψευδὲς σκῆπτρον, καὶ ὅτε ἐσταύρωσαν αὐτὸν δὲν ἔπαυσαν χλευάζοντες μετὰ τοῦ ὄχλου καὶ προσφέροντες εἰς αὐτὸν ὄξος εἰς ἐμπαιγμόν.

Ἀλλὰ βεβαίως πολὺ μᾶλλον τούτων ἔνοχος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ Πιλᾶτος, ἄνευ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ὁποίου ἡ θανατικὴ καταδίκη ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ. Μαρτυροῦσιν οἱ λόγοι του πρὸς τὸν Ἰησοῦν: «Πρὸς ἐμὲ δὲν λαλεῖς; δὲν ἐξεύρεις ὅτι ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ σταυρώσω καὶ ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ ἀπολύσω;» (Ἰωάν. ιθ.΄ 10). Ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὸς θὰ προσπαθήσῃ νὰ δικαιολογηθῇ, λέγων ὅτι δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ πράξῃ, διότι ἔβλεπε τὴν σφοδρὰν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καταφορὰν ἐκ μέρους τῶν ἀρχιερέων˙ ἴσως μάλιστα καὶ θὰ θεωρήσῃ ἀρκετὸν ὅτι ἐπανειλημμένως ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔκρινεν αὐτὸν ἄξιον θανάτου καὶ μάλιστα ὅτι ἀπένιψε τὰς χεῖράς του ἐνώπιον τοῦ ὄχλου. Ἀλλ', ὦ Πιλᾶτε, οὕτω δὲν ἀπονίπτεται ἡ ἐνοχή. Ἦσο δικαστής, καὶ συγχρόνως ἡγεμών, καὶ ὤφειλες, ὡς ἐδίκασας ὀρθῶς, οὕτω καὶ νὰ ἐκτελέσῃς ὀρθῶς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Πιλάτου ἐνοχὴ εἰς τὸ στυγερὸν τοῦτο κακούργημα ἦτο βεβαίως μικροτέρα παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ, εἰς οὗ τὰς ἐπιμόνους κραυγὰς ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ (Λουκ. κγ.΄ 18—24)· Ὁ λαὸς ἐκεῖνος, ὃν ὁ Θεὸς ἀνέκαθεν ἐξέλεξεν ὡς θεματοφύλακα τῶν βουλῶν καὶ τῆς διαθήκης Αὐτοῦ, ὃν ἐπανειλημμένως ηὐνόησε διὰ τῆς ἀποκαλύψεως Ἑαυτοῦ καὶ τοῦ θελήματος Αὐτοῦ, ὁ λαὸς ὅστις ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ περίπου ἔτη ἤκουσε παρὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἰησοῦ τὰς ὑψίστας τῶν διδασκαλιῶν καὶ ἔλαβεν ἄφθονα δείγματα τῆς οὐρανίου Αὐτοῦ ἀποστολῆς, κραυγάζει ὡς μαινόμενος ἀπαιτῶν τὸν θάνατον Αὐτοῦ. Θὰ προφασισθῇ καὶ αὐτὸς ὅτι οἱ ἄρχοντες διήγειραν καὶ ἐξηρέθισαν αὐτὸν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ˙ ἀλλὰ διὰ τί ν' ἀποβλέπῃ δουλικῶς εἰς τοὺς ἄρχοντας, προκειμένου περὶ ζητήματος συνειδήσεως; Πρὸς

τί ἀνεγινώσκοντο αἱ Γραφαὶ κατὰ πᾶν Σάββατον; Ποῦ ἦσαν οἱ καρποὶ τῶν συγκινήσεων, ἃς ᾐσθάνθησαν ἐκ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ἰησοῦ;

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὴν μεγίστην εὐθύνην ἐν τούτῳ ὑπέχουσιν οἱ ἀρχιερεῖς (Πράξ. δ'. 10) καὶ ὁ διευκολύνας αὐτοὺς εἰς τὸ καταχθόνιον αὐτῶν ἔργον Ἰούδας ὁ προδότης (Ἰωάν. ιθ.' 11). Μέχρι τοιούτου σημείου δύναται νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον ἢ εἰς αἰσχρὸν πάθος δουλεία, ὡς τὸν Ἰούδαν ἡ φιλοχρηματία, τοσοῦτον δὲ φρικτὰ σφάλματα δύναται νὰ διαπράξωσι καὶ ὑψηλὰς θέσεις κατέχοντες ἄνθρωποι μὴ ὄντες εἰλικρινεῖς ἐν τῇ κατανοήσει καὶ ἐκτελέσει τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ὡς οἱ ἀρχιερεῖς.

Ἐνταῦθα ἤθελε νομίσῃ τις ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ κακοῦ, εὑρόντες τοὺς πρωκαιτίους τοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ δράματος. Ἀλλὰ παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη περαιτέρω ἐρεύνης· διότι τίς ἠδύνατο νὰ ἐγγίσῃ τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ οὐρανίου Πατρός; Τίς ἠδύνατο καὶ μίαν ρανίδα τοῦ πολυτίμου Αὐτοῦ αἵματος νὰ ἀφαιρέσῃ, ἐὰν μὴ αὐτὸς ὁ Ὕψιστος ἐπέτρεπε; καὶ διὰ τί ὁ Παντοκράτωρ Κύριος νὰ ἀνεχθῇ καὶ ἐπιτρέψῃ τοιοῦτον στυγερὸν καὶ ἀνόσιον ἔργον; Τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εὑρίσκομεν πολλαχοῦ τῶν Γραφῶν. Ὁ Ἡσαΐας λέγει ὅτι «Πάντες ἡμεῖς ἐπλανήθημεν ὡς πρόβατα· ἐστράφημεν ἕκαστος εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· καὶ ὁ Κύριος ἔθεσεν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀνομίαν πάντων ἡμῶν» (νγ'. 6). Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε πρὸς τὸν Νικόδημον πολὺ πρὸ τοῦ θανάτου του: «Καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου... διότι τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ'. 14—16). Καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Δεικνύει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, διότι ἐν ᾧ ἡμεῖς ἤμεθα ἔτι ἁμαρτωλοί, ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. ε'. 8). Ἄρα Θεία, ἄκαμπτος δικαιοσύνη, ἀπαιτοῦσα ἱκανοποίησιν, καὶ Θεία, ἄπειρος ἀγάπη παρέχουσα αὐτήν, ὑπῆρξαν οἱ κύριοι λόγοι, δι' οὓς ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη. Ὥστε ***ὅ,τι ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων ἦτο τὸ ἔσχατον καὶ βδελυρώτατον κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνοσιούργημα, τοῦτο ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ὑπῆρξε τὸ ὕψιστον καὶ πολυτιμότατον πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα δώρημα.***

Ἀλλ' ὅμως καίπερ μέχρι τοσούτου χωρήσαντες ἐν τῇ ἐρεύνῃ ταύτῃ, ἀνάγκη νὰ προβῶμεν ἓν ἔτι βῆμα. Διότι δὲν ὑπῆρξεν ἄσκοπος οὐδ' ἄνευ τινὸς σπουδαίου ἐξωτερικοῦ λόγου ἡ ἐπέμβασις αὕτη τῆς Θείας ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης καὶ τὸν λόγον τοῦτον εὑρίσκομεν ὡσαύτως ἐν τῇ Γραφῇ. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, λαλῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἔλεγεν: «Ἰδοὺ ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰω. α'. 29)· ὁ δὲ Πέτρος γράφει: «Ὁ Χριστὸς ἅπαξ ἔπαθε διὰ τὰς ἁμαρτίας, ὁ δίκαιος ὑπὲρ τῶν ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ» (Α', γ'. 18). Ναί, φίλε ἀναγνῶστα, οὕτω μόνον καταλήγομεν εἰς τὴν πραγματικὴν καὶ πρώτην αἰτίαν τοῦ σκληροῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος. Ἐσταύρωσαν ἀληθῶς καὶ ἐπίκραναν αὐτὸν οἱ στρατιῶται· ἔτι μᾶλλον ἔπταισεν ὁ Πιλᾶτος· μεγαλειτέρα ὑπῆρξεν ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀχαρίστου λαοῦ· ἔτι τρομερωτέρα ἡ μοχθηρία τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ Ἰούδα ὁ βδελυρὸς ὑλισμός· ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ βαθύτατα κειμένη

πηγὴ καὶ αἰτία *πάντων* τούτων εἶναι ἡ ἁμαρτία—οὐχὶ ἁπλῶς ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, οὔτε μόνον αἱ ἁμαρτίαι τῶν πρὸ Χριστοῦ ζησάντων ἐπὶ γῆς ἀσεβῶν ἀνθρώπων, οὔτε μόνον αἱ ἁμαρτίαι τῶν μέχρι θανάτου ἀπηνέστατα καταδιωξάντων Αὐτὸν συγχρόνων, ἀλλ' ***ἡ ἁμαρτία τοῦ κόσμου***, ἡ ἁμαρτία πάντων ἡμῶν, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, ἡ ἁμαρτία ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καὶ σοῦ τοῦ ἀναγινώσκοντος! Μὴ ἀγανάκτει διὰ τὴν ὠμότητα τῶν στρατιωτῶν ἢ τὴν ἀνανδρίαν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πιλάτου, μὴ καταδίκαζε τὸν Ἰουδαϊκὸν ὄχλον ἐπὶ δεινῇ ἀχαριστίᾳ, μηδ' ἐκπλήττου διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν ἀρχιερέων ἢ τὴν ἀνθρωποκτόνον φιλοχρηματίαν τοῦ δολίου Ἰούδα, ἐν ὅσῳ ἡ ἁμαρτία ἐμφωλεύει ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ δεσπόζει ἐπί τοῦ βίου σου· διότι οὕτω διατελῶν καὶ σὺ ἀνασταυροῖς καὶ ἀπορρίπτεις τὸν Χριστόν, διότι ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας Αὐτὸς ὑπέστη πάντα ἐκεῖνα.

Β'. ***Τίς ὁ σκοπὸς δι' ὃν ἐσταυρώθη;*** Ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, «διὰ νὰ φέρῃ ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεόν». Ἡ ἁμαρτία ἔχει βάρος ἐνοχῆς ἀνυπολόγιστον καὶ ἄπειρον, ἐπειδὴ εἶναι παράβασις τοῦ ὡρισμένου καὶ δεδηλωμένου θελήματος τοῦ ὑψίστου καὶ ἀπείρου ὄντος, τοῦ Θεοῦ,—αὐτὸ τοῦτο ἀντίπραξις καὶ ἀνταρσία κατ' Αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἄρῃ τὸ βάρος τοῦτο δι' ἐπαρκοῦς ἱκανοποιήσεως, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς πολλῆς Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης, ἀνέλαβε νὰ σαρκωθῇ καὶ ἄρῃ ἐφ' ἑαυτὸν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· καὶ ἐὰν Ἐκεῖνος εὗρε τὸ φορτίον τόσον βαρὺ καὶ τὸ ποτήριον τόσον πικρόν, ὁποία θὰ ἦναι ἡ ὀδύνη τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐκείνου, ὅστις δὲν ἐλπίσῃ εἰς τὸν Σωτῆρα τοῦτον διὰ σωτηρίαν, ἀλλὰ προτιμήσῃ νὰ βαστάσῃ αὐτὸς τὸ φορτίον ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Θείου δικαστοῦ;

Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ δεικνύει πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποξένωσις τοῦ ἀνθρώπου ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, καὶ τίς ὁ μισθός, τὸν ὁποῖον ἡ Θεία δικαιοσύνη ἔχει ὁρίσῃ δι' αὐτήν. «Ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι θάνατος» (Ρωμ. ϛ'. 23). Ἀλλ' ὁποῖος θάνατος! Θάνατος ἄνευ παρηγορίας, ὡς ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Θάνατος πλήρης καταισχύνης, ὡς ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Θάνατος πλήρης ὀδύνης καὶ ἀγωνίας, ὡς ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Θάνατος τελείας ἐγκαταλείψεως, ὡς ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Θάνατος συνοδευόμενος ὑπὸ κατάρας, ὡς ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ θάνατος αἰώνιος καὶ ἀτελεύτητος, ὡς ***δὲν*** ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ· διότι Ἐκεῖνος, συνενῶν μετὰ τῆς πασχούσης Αὐτοῦ ἀνθρωπότητος τὴν ἄπειρον Θεότητα, ἠδυνήθη νὰ δώσῃ πλήρη ἱκανοποίησιν εἰς τὴν ἄπειρον ἀπαίτησιν τῆς Θείας δικαιοσύνης, μεθ' ὃ ἀφέθη ἐλεύθερος καὶ ἀνέστη εἰς ζωὴν αἰωνίως καὶ ἀτελευτήτως ἔνδοξον. Ἐν ᾧ ὁ ἁμαρτωλός, ὅστις ἀντὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προσφερομένης αὐτῷ σωτηρίας ἤθελε προτιμήσῃ νὰ λάβῃ παρὰ τῆς Θείας δικαιοσύνης τὸν ἀνήκοντα αὐτῷ μισθόν, θὰ ἀποθνήσκῃ τὸν θάνατον τοῦτον αἰωνίως, οὐχὶ θάνατον ὀδυνηρὸν τοῦ σώματος, ἀλλὰ θάνατον ἀγωνιώδη τῆς ψυχῆς, ἧς ὁ βασανισμὸς θὰ ἐξακολουθῇ «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Ἀποκ. ιδ'. 11). Ἀποροῦσί τινες διατί ἡ κόλασις νὰ διαρκῇ αἰωνίως· ρίψον ἓν βλέμμα εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ θὰ λάβῃς τὴν ἀπάντησιν. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν Θείαν δικαιο-

σύνην, ἔστω καὶ διὰ πολυχρονίου τινός, ἀλλὰ τέλος ἐχούσης κολάσεως, ὁ Χριστὸς δὲν θὰ ἔπασχε διὰ τὰς ἁμαρτίας.

Διὰ τῆς θυσίας του ταύτης ὁ Κύριος ἡμῶν δύναται νὰ φέρῃ ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ συμφιλιώσῃ μετ' Αὐτοῦ· διότι ἀπέθανεν ὡς ἀντικαταστάτης ἡμῶν, «ὁ δίκαιος ὑπὲρ τῶν ἀδίκων». Ἔλαβε τὴν θέσιν ἡμῶν ὡς καταδίκων, ὅπως ἡμεῖς, δυνηθῶμεν νὰ λάβωμεν τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς Υἱοῦ. Οἵα θαυμαστὴ καὶ ἀνεκτίμητος ἀντικατάστασις! Λέγεται ὅτι ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α', ἐν ᾧ ἐγίνετο στρατολογία ἡλικίας τινός, εἷς τῶν στρατολογηθέντων χωρικῶν εὗρεν ἀντικαταστάτην, ὅστις ἐδέχθη ἀντὶ ποσοῦ τινος χρημάτων νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν πόλεμον ἀντὶ τοῦ χωρικοῦ· ἀλλὰ γενομένης μάχης εὑρέθη εἰς τὰς πρώτας τάξεις καὶ ἔπεσε νεκρός. Μετά τινα ἔτη γίνεται νέα στρατολογία καὶ καλεῖται ἐκ νέου ὁ χωρικὸς νὰ ὑπηρετήσῃ. Παρουσιασθεὶς εἰς τὸ γραφεῖον ἠρωτήθη τὸ ὄνομα. Ἀποκρίνεται, «Δὲν ἔχω ὄνομα». Ἐρωτᾶται τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἐγεννήθη. «Δὲν ἔχω πόλιν». Ἐρωτᾶται τί ἐργάζεται. «Δὲν ἐργάζομαι τίποτε· εἶμαι νεκρός». «Πῶς τοῦτο; ἐτρελλάθης;», ἐρωτᾷ ὁ ἀξιωματικός. «Ἐγώ», ἀποκρίνεται, «ἐστρατολογήθην ἄλλοτε· ὑπὸ τὸ ὄνομά μου ἀπῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον ὁ ἀντικαταστάτης μου καὶ ἐφονεύθη· εἶναι ὡς νὰ ἐφονεύθην ἐγώ». Ἡ ὑπόθεσις ἀνηνέχθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις ἐδικαίωσε τὸν χωρικόν. Ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ διπλῆν τιμωρίαν.

Ἀλλ' ἀντικατάστασις δὲν δύναται νὰ γίνῃ διὰ τῆς βίας. Ἀνάγκη ἀμφότερα τὰ μέρη νὰ συναινέσωσιν εἰς αὐτήν. Ὁ Χριστὸς ἔλαβε τὴν θέσιν ἡμῶν ἐνώπιον τῆς Θείας δικαιοσύνης καὶ ὑπέστη τὴν ποινήν, ἧς ἄξιοι εἴμεθα ἡμεῖς ὡς ἔνοχοι· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ συγκατατεθῶμεν εἰς τὴν ἀντικατάστασιν ταύτην· ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν μετ' εὐγνωμοσύνης τὸν γενόμενον ἱλασμὸν καὶ νὰ οἰκειοποιηθῶμεν τὴν ἐξαγορασθεῖσαν χάριν. Ἐνταῦθα δὲ νοεῖται ἡ ἀνάγκη τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου· διότι πρέπει ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀπολωλυῖαν αὐτοῦ θέσιν, νὰ ἐκτιμήσῃ δὲ τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἐν τῇ ἀποστολῇ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ, νὰ πληροφορηθῇ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀντ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἔπαθεν, ὁ δίκαιος ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου, καὶ νὰ οἰκειοποιηθῇ διὰ τῆς πίστεως τὴν χάριν ταύτην τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὕτω δὲ ὁ ἄνθρωπος προσάγεται πρὸς τὸν Θεόν, συγχωρεῖται ὑπ' Αὐτοῦ καὶ συμφιλιοῦται μετ' Αὐτοῦ. Ἐὰν δὲν καταλήξῃ τις εἰς τοῦτο, ἡ εἰς τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν Χριστὸν πίστις ἡμῶν εἶναι πίστις τῶν χειλέων, πίστις νεκρά, ματαία καὶ ἀνωφελής.

* * *

Ὁ Χριστὸς ἔπαθε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐσταύρωσαν αὐτόν. Ἕδρα δὲ τῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ Ἐγώ, μεθ' ὅλης τῆς ὑπερηφανίας καὶ αὐταρεσκείας αὐτοῦ, τῶν φιλαύτων αὐτοῦ πόθων, τῶν ἁμαρτωλῶν αὐτοῦ σκοπῶν. Τὸ Ἐγὼ ἑκάστου εἶναι ὁ πρωταίτιος τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς ὁ κυρίως ἔνοχος, εἶναι ἄξιος θανάτου καὶ σταυρώσεως. Εὑρόντες τὸν ἀληθῆ ἔνοχον, ἂς προβῶμεν ἀκάμπτως εἰς τὴν καταδίκην αὐτοῦ. Ἂς συγκατατεθῶμεν, ὅπως τὸ ἡμέτερον Ἐγὼ λάβῃ τὴν θέσιν τοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὁ δὲ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Ἰησοῦς λάβῃ τὴν θέσιν τοῦ Ἐγὼ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ζήσῃ αὐτὸς ἐν

ἡμῖν. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, εἶναι δίκαιον Ἐκεῖνος καὶ νὰ ζήσῃ ἀντὶ ἡμῶν. Οὕτως ἡ ἀντικατάστασις ἡμῶν καὶ αὐτοῦ θὰ ἦναι πλήρης, καὶ οὕτω τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ θὰ λάβῃ τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐν ἡμῖν.

Ἀλλ' ὅστις ἐπιμένει ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ὅστις δουλεύει εἰς τὰ πάθη, ὅστις ἐκτελεῖ τὸ ἰδικόν του θέλημα, τὸ δὲ θέλημα τοῦ Θεοῦ καταπατεῖ, ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰς Γραφάς, τὴν δὲ ἐν κρυπτῷ προσευχὴν ἀποφεύγει, καὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ βαρύνεται, καὶ τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ ἡμέραν βεβηλώνει, καὶ τοὺς εἰς Αὐτὸν πιστεύοντας χλευάζει καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἐνοχλεῖ, ἔτι καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ συνευδοκῶν εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ διαπράττων τὸ μέγιστον τῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον δυνατῶν κακουργημάτων.

Εἴθε μηδεὶς τῶν ἀναγνωστῶν μου νὰ διατελῇ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει!

(Χριστ. Μελέται, Β', σελ. 44-51). ***Ξ. Π. Μόσχου.***

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΠΙΛΑΤΟΥ

Ἡ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου δίκη ἐτερματίσθη, ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη, ὁ Ὑπόδικος κατεδικάσθη· πλὴν ἡ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν ὑποτέλεια παρεμβάλλει μεταξὺ τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐκτελέσεως ἓν ἄλλο στάδιον ὀδυνηρὸν μὲν διὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλοτιμίαν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον. Καὶ αἱ πρῶται πρωϊναὶ ὧραι τῆς Παρασκευῆς εὑρίσκουν τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλης συνοδίας καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ Μέγαρον τοῦ Ἡγεμόνος.

Ὀχληραὶ ὅμως σκέψεις βασανίζουν τὸν νοῦν των. Πῶς θὰ ἐπετύγχανον τὴν ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Ἡγεμόνος ἐπικύρωσιν τῆς ἀποφάσεώς των; Καὶ ἰδίᾳ πῶς θὰ ἀπέσπων παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπονείδιστον σταυρικὴν ποινήν; Ἐὰν ἐπεκαλοῦντο ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου τὸ ἀδίκημα, διὰ τὸ ὁποῖον αὐτοὶ εἶχον καταδικάσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἐὰν ἐζήτουν τὴν θανάτωσίν Του διότι εἶχεν ἐξομοιώσῃ Ἑαυτὸν μὲ Υἱὸν Θεοῦ, μειδιάματα εἰρωνείας μόνον θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸν πρακτικὸν ἐκεῖνον καὶ σκεπτικιστὴν Ρωμαῖον. Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου ἐπετύγχανον ἁπλῶς καὶ μόνον τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἰδικῆς των ἀποφάσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ προσφύγουν εἰς τὸν συνήθη τρόπον τῆς Ἰουδαϊκῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως—τὸν λιθοβολισμόν. Ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος δὲν τοῖς ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην. Μήπως προχθὲς μόλις δὲν εἶχε καταστῇ ὁ ἐχθρός των τὸ ἀντικείμενον ἐνθουσιώδους λαϊκῆς ἐκδηλώσεως; Καὶ μήπως δὲν ἦτο πλήρης, λόγῳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ Γαλιλαίους, οἱ ὁποῖοι παρακολουθήσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ θαύματά Του καὶ στενώτερον μετ' Αὐτοῦ συνδεόμενοι, δὲν θὰ ἦσαν ἴσως διατεθειμένοι νὰ παραστοῦν ἀπαθεῖς μάρτυρες τοῦ λιθοβολισμοῦ Του; Ἔπρεπε λοιπὸν πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Πιλάτου τὴν σταυρικὴν ποινήν.

Εἰς τοὺς ἀρχιερατικοὺς ὅμως τούτους φόβους ἦλθον ἐπίκουροι αἱ Μεσσιανικαὶ προφητεῖαι. Προκειμένου περὶ τοῦ Πασχαλίου ἀμνοῦ πρὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων εἶχε δοθῇ ἡ ὁδηγία—***«Ὀστοῦν αὐτοῦ δὲν θέλει συντριφθῇ»***. Λεπτομέρεια διαφυλαχθεῖσα ὑπὸ τῶν προφητειῶν διὰ τὸν Αἰώνιον Πασχάλιον Ἀμνόν, τῆς ὁποίας

ὅμως ἡ ἐκπλήρωσις ἦτο ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν διὰ λιθοβολισμοῦ θανάτωσιν. Ἐπανειλημμένως ἄλλως τε αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡμίλησε περὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου, προσημαίνων οὕτω πως τὸ εἶδος τοῦ θανάτου Του. Φόβοι λοιπὸν ἀρχιερατικοὶ καὶ Μεσσιανικαὶ προφητεῖαι συνηντήθησαν εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ Πιλάτου κατὰ τὸ ὕστατον ἐκεῖνο στάδιον τῆς Δίκης, καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία, ἥτις εἶχεν ἤδη χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν περὶ τῆς ἐν Βηθλεὲμ γεννήσεως τοῦ Μεσσίου προφητειῶν, καλεῖται ἤδη νὰ δώσῃ τὰ ὄργανα τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῶν περὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου Του.

Ἡ ἀπόστασις ὅμως ἀπὸ τοῦ Μεγάρου τοῦ Ἀρχιερέως μέχρι τοῦ Ἀνακτόρου τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, εἰς τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ διαμονήν του κατέλυεν ὁ Πιλάτος, εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη, καὶ ἡ φαντασία, ὅταν ἰδίως τὴν κεντρίζῃ ἡ δίψα τοῦ πάθους, δὲν μένει ἀδρανής. Καὶ τέλος ἡ λύσις εὑρέθη.

Εἰς τὸ Ἀνάκτορον δὲν εἰσῆλθον οἱ ἴδιοι, διότι ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον ἔνζυμα, Καὶ αὐτοί, οἱ μὴ φοβηθέντες τὸ ἀθῷον αἷμα, τὸ ὁποῖον μετ᾽ ὀλίγον θὰ ἔχυνον. ἐφοβήθησαν μήπως μολυνθοῦν ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐνζύμων. Στέλλουν ὅμως ἐντὸς τὸν Ὑπόδικον, καὶ ὅταν μετ᾽ ὀλίγον ἐνεφανίσθη ὁ Ἡγεμὼν εἰς τὸ Λιθόστρωτον, πιθανῶς ἀνοικτόν τινα ἐξώστην τοῦ Ἀνακτόρου, τὸν καταλαμβάνουν ἐξ ἀπήνης. Μὲ εὐστροφίαν τιμῶσαν ὄντως τὴν ἀρχιερατικὴν πανουργίαν μετατοπίζουν τὴν βάσιν τῆς κατηγορίας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ θρησκευτικοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεξήχθη ἡ ἐν τῷ Συνεδρίῳ δίκη, μεταπηδοῦν εἰς τὸ ἔδαφος τὸ πολιτικόν, καὶ ζητοῦν τὴν θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ διότι ταράττει τὸν λαόν, ἐμποδίζει αὐτὸν νὰ δίδῃ φόρους, καὶ λέγει Ἑαυτὸν βασιλέα. Ἴσως ἀργότερον θὰ ἀνελογίζοντο τὴν τραγικὴν εἰρωνείαν, τὴν ὁποίαν αἱ κατηγορίαι των αὗται ἀπετέλουν διὰ τὰς προσφιλεστέρας ἐθνικάς των ἐλπίδας. Ἴσως ἀργότερον θὰ ἐρυθρίων ἐνθυμούμενοι τὸ περίφημον—«Ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίραρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Θεόν». Τώρα ὅμως δὲν ὑπάρχει καιρὸς διὰ τοιαύτας λεπτολόγους σκέψεις· τώρα ὑπάρχει μόνον ἡ βία νὰ ἀρθῇ τὸ ταχύτερον ἐκ τοῦ μέσου ὁ λαοπλάνος.

Μὲ τὸ τριπλοῦν τοῦτο ψεῦδος ἀρχίζει ἡ δευτέρα δίκη τοῦ Ἰησοῦ—ἡ δίκη ἡ Ρωμαϊκή. Μοναδικὴ δίκη, διότι οὐδέποτε ἄλλοτε παρουσιάσθη ἐντονωτέρα ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ φαινομένου καὶ τῆς ἐσωτερικῆς πραγματικότητος. Ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ἑδράνου κάθηται ὁ Ἡγεμών, περιβεβλημένος τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας τὰ διακριτικὰ σημεῖα. Ἀπέναντί του ἵσταται ὁ Ὑπόδικος, φέρων καταφανῆ τὰ ἴχνη τῆς κοπώσεως καὶ τῶν κακώσεων τῆς προηγηθείσης νυκτός. Εἰς τὸ πρόσωπον διακρίνονται ἀκόμη τῶν ὑπηρετῶν τὰ ραπίσματα καὶ οἱ ἐμπτυσμοί· εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς διατηρεῖται ἀκόμη ἡ ἀνάμνησις τῆς κακίας, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκχειλίσῃ γύρω Του. Ἡ Ρωμαϊκὴ ἰσχὺς μὲ οἶκτον περιφρονήσεως προσβλέπει ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου της τὸν Ὑπόδικον, τὸ ταπεινὸν τοῦ ὁποίου ἐξωτερικὸν τόσον ὀλίγον συμβιβάζεται μὲ τὰς βασιλικὰς ἀξιώσεις Του. Μὲ οἶκτον βαθείας συμπαθείας ἀτενίζει ὁ Ὑπόδικος τὸν δικαστήν Του, ἡ μεγαλοπρεπὴς τοῦ ὁποίου ἐμφάνισις τόσον ὀλίγον προεμήνυε τὸν βόρβορον, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐκύλιε μετ᾽ ὀλίγον τὴν δικαστικήν του συνείδησιν. Τετράκις ἀπεπειράθη ὁ Πιλάτος νὰ

ἀπελευθερώσῃ τὸν Ἰησοῦν, διότι τὸ στοιχειῶδες αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης ἐξηγείρετο ἐντός του κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦ δημίου, καὶ τετράκις ἐξηναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ.

«Σὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» Εἶναι ἡ πρώτη ἐρώτησις, τὴν ὁποίαν ἀποτείνει ὁ Δικαστὴς πρὸς τὸν Κατηγορούμενον, καὶ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὸ βλέμμα τῆς ἐσχάτης περιφρονήσεως, τὸ ὁποῖον τὴν συνοδεύει. Ἤρκει καὶ μόνον τὸ βλέμμα ἐκεῖνο διὰ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ὁ θρόνος τοῦ αὐθέντου, τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου, οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον ἀπὸ τὸν ταπεινὸν ἐκεῖνον καὶ ἀβοήθητον χωρικόν. Ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦ ἔμενε καμμία ἀμφιβολία, τὴν ἀφήρεσεν ἐντελῶς ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὑποδίκου—«Βασιλεύς, ναί· ἡ βασιλεία ὅμως ἡ ἐμὴ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου». Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἐπείσθη ὁ Πιλάτος ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐπικινδύνου τινος στασιάρχου, ἀλλὰ περὶ ὀνειροπόλου τινος, ἀξίου βεβαίως ὅλης τῆς περιφρονήσεως τῆς πρακτικῆς Ρωμαϊκῆς ψυχῆς του, οὐχὶ ὅμως καὶ τῆς βαρείας ποινῆς, τὴν ὁποίαν ἐζήτουν οἱ Ἰουδαῖοι. Καὶ ἐξελθὼν εἰς τὸν ἐξώστην ἀναγγέλλει τὴν ἐτυμηγορίαν του—«Οὐδὲν ἔγκλημα εὑρίσκω ἐν αὐτῷ». Ἡ μοναδικὴ ἀνδροπρεπὴς καὶ τιμία ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν Ἡγεμὼν αὐτὸς καὶ Δικαστὴς ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ μαινομένου πλήθους.

Ἡ ἀξιοπρεπὴς ὅμως αὕτη στάσις του δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ φευγαλέα στιγμή. Ἀντὶ νὰ θεωρήσῃ, ὡς ἥρμοζεν εἰς Ρωμαῖον δικαστήν, τὴν ἀπόφασίν του ὡς ὁριστικὴν καὶ νὰ ἐμμείνῃ εἰς αὐτήν, παρέμεινε τοὐναντίον παρακολουθῶν τὸν σάλον, τὸν ὁποίον ἡ ἀπόφασίς του ἐξήγειρε. Δύσκολος δὲν εἶναι ἡ ἐξήγησις τῆς ἀχαρακτηρίστου ταύτης στάσεώς του. Ἀπέναντι τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡ πολιτεία του πᾶν ἄλλο ἢ ἄμεμπτος ὑπῆρξεν. Ἡ ἄμετρος καὶ ἄστοχος καταπίεσις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον καὶ κύριον χαρακτηριστικόν της, ὑπὸ τὸ βάρος δὲ αὐτῆς ἐκόχλαζε τὸ ἐναντίον του μῖσος τῶν Ἰουδαίων. Ἐξεδηλώθη δὲ ἐμπράκτως τὸ μῖσος τοῦτο εἰς δύο περιστάσεις, καθ᾿ ἃς οἱ Ἰουδαῖοι ἐπέτυχον τὴν ἀπ᾿ εὐθείας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου ἀκύρωσιν πράξεων τοῦ Πιλάτου, δι᾿ ὧν ἐθίγετο τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα. Ἔνοχος λοιπὸν καὶ φοβούμενος καὶ τρίτην ταπείνωσιν, ἵστατο πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἐκείνης θαλάσσης διστάζων καὶ ἀναποφάσιστος, μὴ θέλων μὲν νὰ ρίψῃ εἰς αὐτὴν βορὰν τὸν ἀθῶον ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ μὴ τολμῶν νὰ προτάξῃ κατὰ τῆς μανίας της τὴν ἰδίαν του τύχην.

Αἴφνης ἡ λέξις «Γαλιλαία» φθάνει εἰς τὴν ἀκοήν του. Τὰ κηρύγματα καὶ τὰ θαύματά Του ὁ Ὑπόδικος τὰ ἔκαμε κυρίως εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἄρα ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἡρώδου. Χωρὶς λοιπὸν οὐδὲ στιγμῆς ἀναβολὴν πέμπει τὸν Ὑπόδικον διὰ νὰ δικασθῇ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου Ἀντίπα. Δευτέρα αὕτη ἀπόπειρα διασώσεως τοῦ Ἰησοῦ—ἀλλὰ πόσον διάφορος τῆς πρώτης! Πόσον ὀλίγον ἐνθυμίζει τὴν πρώτην ἐκείνην θαρραλέαν στάσιν του! Ἤδη ἀποφεύγει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ ἴδιος τὸ πρόβλημα καὶ ἁρπάζων τὴν πρώτην τυχοῦσαν πρόφασιν, προσπαθεῖ νὰ ἀποθήσῃ τὸ βάρος ἐκ τῶν ἰδίων του ὤμων. Ἄνανδρος καὶ δειλὴ προσπάθεια, ἀναξία ἑνὸς Ρωμαίου δικαστοῦ, φυσικὴ ὅμως συνέπεια μιᾶς ἐνόχου συνειδήσεως.

Ἡ ἀνακούφισις ὅμως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ὁ Ἡρώδης, ὁ δολοφόνος

αὐτὸς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὁ ἅρπαξ τῆς γυναικὸς τοῦ ἰδίου τοῦ ἀδελφοῦ, ὁ διαρκῶς καταδιωκόμενος ἀπὸ τὴν ὀπτασίαν τοῦ ἀποκεφαλισθέντος Ἰωάννου, εἶχεν ἀρκετὰ βεβαρυμένην τὴν συνείδησιν ἀπὸ τὰ ἴδιά του ἐγκλήματα, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται τὴν διάθεσιν νὰ τὴν ἐπιβαρύνῃ μὲ ξένα τοιαῦτα. Ὡς ἐκ τούτου δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα καὶ εἶδεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν ἐπανοδηγούμενον ἐνώπιόν του, ἑαυτὸν δὲ ἀντιμέτωπον καὶ πάλιν τοῦ ὀχληροῦ προβλήματος. Τὸ πρόβλημα τοῦ Ἰησοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς αἰωνιότητος, εἶναι ἐξ ὅλων τῶν προβλημάτων τὸ ἐπιμονώτερον. Δύναται ἡ συνείδησις μὲ μίαν της χειρονομίαν νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ πρὸς καιρόν· ἀρκεῖ ὅμως μία τυχαία ἀφορμὴ διὰ νὰ ἐμφανίσῃ καὶ πάλιν πρὸ τῆς συνειδήσεως ὑπόδικον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἄλυτον τὸ πρόβλημα τῆς αἰωνιότητος.

Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα δίκη· ἐπαναλαμβάνονται καὶ αἱ προσπάθειαι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἰησοῦ. Αἱ βαθμῖδες ὅμως εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἀναξιοπρεπείας εἶναι πολλαί, καὶ ὁ Πιλάτος ἠναγκάσθη νὰ τὰς κατέλθῃ ὅλας. Ἡ ἐπιθυμία του νὰ σώσῃ τὸν Ἰησοῦν εἶναι, ὅπως μαρτυρεῖται ἐκ τῶν πραγμάτων, μεγάλη, μεγαλείτερος ὅμως εἶναι ὁ φόβος τῶν μισητῶν Ἰουδαίων. Μὴ τολμῶν δὲ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀπ᾽ εὐθείας τὴν ἀξίωσιν τῶν ἀρχιερέων, σοφίζεται ἓν σχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐλπίζει νὰ τὴν ἐξουδετερώσῃ. Προτείνει τὸν Ἰησοῦν ὡς ὑποψήφιον τῆς χάριτος τῆς ἀπονεμομένης κατ᾽ ἔτος κατὰ τὸ Πάσχα εἰς ἕνα κατάδικον. Προσπαθεῖ οὕτω νὰ ὑποκλέψῃ καὶ τοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀθῴωσιν καὶ τὴν ἰδικήν του ἀπαλλαγήν. Τὸ μῖσος ὅμως τὸ ἀρχιερατικὸν εἶχε διὰ πάντα προνοήσῃ, καὶ ὁ λαὸς καταλλήλως παρασκευασθεὶς μὲ ἓν στόμα ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν καὶ δίδει τὴν ψῆφον τῆς χάριτος εἰς τὸν Ἰησοῦν Βαραββᾶν. «***Καταπεφρονημένος καὶ ἀπερριμμένος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων***». Ἐσχάτη τοῦ ἔθνους κατάπτωσις. Ὁ Μεσσίας καταδικάζεται καὶ ἀνακηρύσσεται εἰς ἐθνικὸν ἥρωα εἷς ἁπλοῦς δολοφόνος.

Καὶ ἀκολουθεῖ ἡ τελευταία ἄπελπις προσπάθεια τοῦ Πιλάτου. Πρὸ τῆς ἀκάμπτου ἐπιμονῆς τῶν Ἰουδαίων παραμένει ἐξ ἴσου ἄκαμπτος καὶ ἡ ἰδική του ἐπιθυμία, ἡ ὁποία καὶ τὸν ἐξωθεῖ πρὸς συμβιβασμὸν ἐξευτελιστικὸν διὰ τὸ δικαστικόν του κῦρος, ἀπάνθρωπον δὲ καὶ σκληρὸν διὰ τὸν Ὑπόδικον. Διατάσσει τὴν μαστίγωσιν τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ Ρωμαϊκὸν φραγγέλιον ἀπετελεῖτο ἀπὸ πολλὰς δερματίνας λωρίδας ἀπολήγούσας εἰς μικρὰ χαλύβδινα σφαιρίδια. Κάθε κτύπημα μὲ αὐτὸ ἐσήμαινε καὶ μίαν βαθεῖαν πληγὴν εἰς τὰ νῶτα τοῦ δυστυχοῦς καταδίκου, πολλάκις δὲ συνέβαινε νὰ μὴ προφθάσῃ νὰ συμπληρωθῇ ὁ ὡρισμένος ἀριθμὸς τῶν κτυπημάτων, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὑπέκυπτεν ὁ κατάδικος εἰς τὸ μοιραῖον. Εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην ποινὴν ὑπεβλήθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. «***Οἱ γεωργοὶ ἠροτρίασαν ἐπὶ τῶν νώτων μου, ἔσυραν μακρὰ τὰ αὐλάκια αὐτῶν***». Μετὰ τὸ πέρας δὲ τῆς τιμωρίας περιβληθεὶς ἐμπαικτικὴν πορφύραν καὶ στέφανον ἀκάνθινον ὡδηγήθη αἱμάσσων εἰς τὸν ἐξώστην. Εἰς τὸ οἰκτρὸν τοῦτο θέαμα ἐστήριξε τὴν τελευταίαν του ἐλπίδα ὁ Πιλάτος. «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος». Ἡμιθανής, καθημαγμένος, μόλις κρατούμενος εἰς τοὺς πόδας του, εἶναι ἀντικείμενον οἴκτου μᾶλλον παρὰ μίσους. «***Δὲν εἶχεν εἶδος οὔτε κάλλος***». Πρὸς στιγμὴν τὸ πλῆθος σιωπᾷ. Ὑπάρχουν ὅμως θηρία, τὰ ὁποῖα ὅταν ὀσφρανθοῦν αἷμα ἐξαγριοῦνται, καὶ

ὑπῆρχον εἰς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο καρδίαι θηρίων. Ἀντὶ τῆς προσδοκομένης ἀπαντήσεως ἀγριώτεραι καὶ λυσσωδέστεραι ἀντήχησαν αἱ κραυγαί, «Σταυρωθήτω!». Συγχρόνως δὲ ἠκούσθη ἡ κραυγὴ ὅτι ἡ ἀπόλυσις τοῦ Ἰησοῦ θὰ ἡρμηνεύετο ὡς ἔλλειψις πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Καίσαρα. Ἦτο αὐτὸς ὁ ὕστατος ἐκβιασμὸς ὁ ἀσκηθεὶς ἐπὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ Πιλάτου. Ἦτο τὸ τελευταῖον καὶ μοιραῖον κτύπημα.

Ἀλλ' ὄχι! Τὸ τελευταῖον κτύπημα τὸ ἐδέχθη ὁ Πιλάτος παρ' αὐτοῦ τοῦ Ὑποδίκου. Εἰσελθὼν εἰς τὸ Πραιτώριον, ὑπέβαλεν εἰς τὸν Ὑπόδικον μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀπάντησιν. «Εἰς ἐμὲ δὲν ἀπαντᾷς; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ θανατώσω, καὶ ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ ἀπολύσω;». Εἰς τοὺς κομπαστικοὺς τούτους λόγους ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ ἠρεμίαν ἀπήντησεν: «Οὐδεμίαν εἶχες ἐξουσίαν ἐπ' ἐμοῦ, ἂν δὲν σοὶ ἦτο δεδομένον ἄνωθεν». Ὁ ταλαίπωρος Πιλάτος! Ἐφαντάσθη ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην αὐτὸς κατεῖχε τὴν πρωτεύουσαν θέσιν καὶ ὅτι ἀπ' αὐτὸν ἐξήρτᾶτο ἡ ἀποφασιστικὴ λέξις. Καὶ τώρα οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ὑποδίκου τὸν κρημνίζουν ἀπὸ τὸ βάθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε τοποθετήση αὐτὸς ἑαυτόν, καὶ τὸν τοποθετοῦν εἰς τὸ ἐπίπεδον ἑνὸς ἁπλοῦ ἐκτελεστικοῦ ὀργάνου. Τώρα ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ λέξις ἡ ἀποφασιστική, τὴν ὁποίαν μετὰ τόσας ὥρας δισταγμοῦ καὶ ἐξευτελισμῶν ἐπρόκειτο νὰ ἐκστομίση, εἶχεν ἤδη λεχθῆ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ***«Ἤθελε καυχηθῆ ἡ ἀξίνη κατὰ τοῦ κόπτοντος δι' αὐτῆς;»*** Τί ἄλλο ὑπῆρξεν ὁ Πιλάτος, εἰμὴ μία ἀξίνη εἰς τὰς χεῖρας τῆς Αἰωνίου Δικαιοσύνης; Ἀξίνη, ἥτις ἔπεσε βαρεῖα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀθῴου, τοῦ Δικαίου, τοῦ Ἀντικαταστάτου; Τί ἄλλο ὑπῆρξεν ὁ Πιλάτος, εἰμὴ εἷς μικροσκοπικὸς τροχίσκος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς πανσόφου σχεδίου; «Οὐδεμίαν εἶχες ἐξουσίαν ἐπ' ἐμοῦ, ἂν δὲν σοὶ ἦτο δεδομένον ἄνωθεν». Ἡ Θεία ἀγάπη πρὸς τὸν ἐκπεσόντα ἄνθρωπον ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκφέρει τὴν καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ, διὰ νὰ προσφέρῃ Αὐτὸς τὴν μοναδικὴν καὶ αἰώνιον ἐξιλέωσιν τῆς Θείας δικαιοσύνης. Ὁ δὲ Πιλάτος; Ὁ Πιλάτος ἐκλήθη ἁπλῶς νὰ κινήσῃ τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Θείου τούτου σχεδίου.

«Καὶ λαβὼν ὕδωρ ἔνιψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ». Ἂν εἶχεν ἡ συνείδησις χεῖρας, θὰ ἐνίπτοντο. Δυστυχῶς ὅμως ἡ συνείδησις αὐτὴ ἔμεινε διὰ παντὸς κηλιδωμένη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Ἀθῴου. Οὔτε καὶ τὴν ἐβοήθησαν ποσῶς αἱ κραυγαὶ τῶν Ἰουδαίων: «Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα μας!». Τὸ αἷμα τοῦτο τοῦ Ἀθῴου διέγραψεν ἕνα εὐρὺν κύκλον κατάρας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ οὐδεὶς ἐξ ὅσων συνετέλεσαν εἰς τὸ ἔγκλημα ἐκεῖνο. Πρῶτος μεταξὺ τῶν ἐνόχων, ὁ προδότης μαθητὴς ἀπηγχονίσθη. Ὁ Καϊάφας καθῃρέθη τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Ὁ Ἄννας ἐφονεύθη εἰς μίαν στάσιν ἀπὸ τὸν ὄχλον καὶ ὁλόκληρος ὁ οἶκος του ἠφανίσθη. Ὁ Ἡρώδης ἀπέθανεν ἀτιμωτικὸν θάνατον εἰς τὴν ἐξορίαν. Ὁ Πιλάτος ὀλίγον μετὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ ἔχασε τὴν εὔνοιαν τοῦ Καίσαρος, αὐτὴν ἀκριβῶς χάριν τῆς ὁποίας κατεδίκασε τὸν Ἀθῷον, καθῃρέθη ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Παλαιστίνης καὶ ηὐτοκτόνησε. Καὶ ὁ λαός; Ὁ λαὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος μὲ τόσην ἐλαφρότητα ἐπεκαλέσθη ἐπὶ τὴν κεφαλήν του τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ, μόλις μετὰ τριάκοντα ἔτη ὑπέστη

τὴν τρομερὰν ἐκείνην δῄωσιν τῆς χώρας του ὑπὸ τῶν Βεσπασιανοῦ καὶ Τίτου. Χιλιάδες κατ᾽ αὐτὴν ἀπέθανον ἐκ τῆς πείνης, χιλιάδες ἀπὸ τὰς ἀσθενείας, χιλιάδες ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ κατακτητοῦ. Τὸ αἷμα, γράφει ὁ Ἰώσηπος, ἔρρευσεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς ποταμός. Χιλιάδες ἐσταυρώθησαν, καὶ θὰ ἐσταυροῦντο περισσότεροι ἂν δὲν ἐπήρχετο ἔλλειψις ξύλων! Ὅσοι δὲ διεσώθησαν ἀπὸ τὴν θεομηνίαν ἐκείνην ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς τιμὰς πολὺ εὐτελεστέρας τῶν τριάκοντα ἀργυρίων!

Ἰδοὺ ἡ διττὴ ἄποψις τῆς μοναδικῆς ἐκείνης δίκης. Ἰδοὺ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ διπλῆ ἐνέργεια. Δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀνθίστανται πρὸς αὐτὸ —«ὀσμὴ θανάτου διὰ θάνατον»· δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸ ἀποδέχονται ὡς τὸ μοναδικὸν μέσον ἐξιλεώσεως —«ὀσμὴ ζωῆς διὰ ζωήν».

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

ΕΑΝ ΔΕΝ ΑΝΕΣΤΗ....

«Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, μάταιον ἄρα εἶναι τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ματαία δὲ καὶ ἡ πίστις σας... Ἀλλὰ τώρα ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν».

(Α΄ Κορινθ. ιε΄. 14-20)

Ὑποθέσατε ὅτι εἰς τὸν ὁρίζοντα διαγράφεται ἡ ῥόδινη ἐκείνη γραμμὴ ἥτις προμηνύει τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Τὰ πάντα ἀρχίζουν γύρω νὰ ἐξυπνοῦν, νὰ φωτίζωνται. Ὁ ἥλιος εἴτε ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους εἴτε ὀπίσω ἀπὸ ὡραίους λόφους ἢ ὑψηλὰς κορυφὰς ἀνέρχεται μεγαλοπρεπὴς εἰς τὸ στερέωμα, διαλύων τοὺς πέπλους τοῦ σκότους. Ἔρχεται καὶ μαζύ του ἔρχονται τὸ φῶς, ἡ δύναμις, ἡ θερμότης, ἡ ζωή. Καὶ ἰδοὺ κάποιος, βλέπων τὰ προμηνύματα τῆς ἀνατολῆς, στέκει ἐπάνω εἰς μίαν κορυφὴν καὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμίν του φωνάζει: «Στάσου, ἥλιε! Μὴ ἀνατείλῃς! θὰ σὲ ἐμποδίσω!» Αὕτη ἦτο ἡ στάσις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων οἱ ὁποῖοι μετέβησαν εἰς τὸν Πιλᾶτον (Ματθ. κζ΄. 62-64), ζητοῦντες τὴν βοήθειάν του διὰ νὰ ἐμποδίσουν τυχὸν τὴν ἀγγελίαν περὶ ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ τὰ προμηνύματα εἶχον ἤδη ἐξαγγελθῆ καὶ αἱ κουστωδίαι καὶ οἱ ἐσφραγισμένοι λίθοι δὲν ἐμποροῦν νὰ κρατήσουν τὴν ζωὴν ἐντὸς τοῦ τάφου. Ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ μαζύ του ἀνέτειλε φῶς, θερμότης καὶ ζωή. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἔκαμε δυνατὸν τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων. Διότι ναὶ μὲν ἐκήρυττον συγχώρησιν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὴν βεβαιότητα τῆς συγχωρήσεως ἐστήριζον εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως. Ἦτο ὁ Χριστὸς ἐσταυρωμένος, τὸν ὁποῖον ἐκήρυττον ὡς τὸ μέσον τὸ ὁποῖον ἐδόθη διὰ τὴν ἀπολύτρωσίν μας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ ἦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ζῶν, τὸν ὁποῖον παρουσίαζον ὡς τὸν Νικητὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θανάτου. Τὰ δύο γεγονότα μαζύ, ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελοῦν τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ συγχώρησις καὶ δικαίωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Εἶναι δὲ ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰ ἀποστολικὰ συγγράμματα τὰ δύο

γεγονότα σχεδὸν πάντοτε ἀναφέρονται ταυτοχρόνως. Δὲν ἐμπορεῖς νὰ χωρίσῃς τὸ γεγονὸς τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως. Δὲν ἐμπορεῖς ἐξ ἄλλου νὰ κηρύξῃς τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν κηρύξῃς ὅτι ὁ θρίαμβος αὐτὸς ἐπετεύχθη διὰ τοῦ ἐπονειδίστου σταυρικοῦ θανάτου.

«Τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν», ἐκήρυττον οἱ Ἀπόστολοι. «Ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν». «Τίς εἶναι ὁ κατακρίνων; Χριστὸς εἶναι ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναστάς». «Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη κατὰ τὰς Γραφάς».

Αὐτὰ εἶναι ὀλίγα ἀπὸ τὰ πολλὰ παραδείγματα τῆς Νέας Διαθήκης, ὅπου τὸ γεγονὸς τῆς σταυρώσεως εἶναι ἀχώριστον ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Χωρίσατέ τα καὶ τὸ Εὐαγγέλιον θὰ παύσῃ νὰ ἦναι Εὐαγγέλιον. Ὑποθέσατε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι γεγονὸς καὶ ἴδέτε τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ καταλήξητε. Αὐτὸν τὸν συλλογισμὸν θέτει ὁ Παῦλος μὲ τοὺς λόγους του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κορινθίων: «Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη...» Ἕνα σκοτεινὸν σύννεφον πρὸ τοῦ ἡλίου «ἐάν...»

Ἂς ἴδωμεν τί θὰ συνέβαινε ἢ τί θὰ εἶχε συμβῇ ἐὰν ὁ ἥλιός ὑφίστατο ἔκλειψιν ὁλικὴν καὶ διὰ παντός, ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου.

Ὅσοι παρηκολούθησαν τὴν πρὸ ὀλίγου χρόνου σημειωθεῖσαν ὁλικὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου περιγράφουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ φόβου, τῆς ἀνατριχίλας, ἥτις τοὺς κατέλαβε κατὰ τὰ ὀλίγα δευτερόλεπτα τῆς ἐκλείψεως. Ἓν παρόμοιον ρῖγος φρίκης, φόβος καὶ ἀβεβαιότης διὰ τὸ κάθε τι εἶναι τὰ πρῶτα συναισθήματα, ἅτινα δημιουργεῖ μία τοιαύτη ὑπόθεσις. «Ἐλᾶτε,» λέγει ὁ Παῦλος, «νὰ σκεφθῶμεν τὰς συνεπείας, ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη...»

α') Ἡ πίστις εἶναι ματαία.

β') Τὸ κήρυγμα εἶναι μάταιον.

γ') Ἡ Χριστιανικὴ ἐλπὶς εἶναι ματαία.

Εἶναι ***ματαία ἡ πίστις,*** διότι δὲν θὰ εἶχε κανὲν στήριγμα πέραν ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν καὶ ἀμφιβόλου ἀνθρωπίνης πείρας. Δὲν θὰ εἴχομεν καμμίαν ἀπολύτως ἔνδειξιν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεοῦ, ἐπιβεβαιοῦσαν τὴν ἀποκάλυψιν περὶ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς μᾶς ἀφῆκε. Ἀφοῦ Ἐκεῖνος ἐγκατελείφθη τόσον σκληρῶς, εἰς τί δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ἡμεῖς;

«Ὁ Θεὸς μέλλει νὰ κρίνῃ τὴν οἰκουμένην δι' ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὥρισε καὶ ἔδωκε ***βεβαίωσιν*** περὶ τούτου, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν». Ποῦ θὰ ἦτο ἡ βεβαίωσις αὐτὴ χωρὶς τὴν ἀνάστασιν; Ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ; Ἐπιστεύσαμεν εἰς ἕνα Θεὸν ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης. Ἐπιστεύσαμεν εἰς ἕνα Θεὸν ζῶντα, τοῦ ὁποίου τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων φθάνει μέχρι τοῦ νὰ ἔχῃ ἀριθμήσει καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μας. Ἐπιστεύσαμεν εἰς ἕνα Θεὸν ἀγαπῶντα καὶ κρίνοντα. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι μας συγχωροῦνται καὶ καθαρίζονται διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὑπάρχει αἰωνία διαμονὴ διὰ τοὺς πιστούς. ***Ἡ πίστις μας εἰς ὅλα αὐτὰ εἶναι ματαία.*** Πῶς θὰ ἦτο Θεὸς ἀγάπης ἢ δικαιοσύνης, ἐὰν τὸ κακούργημα τοῦ Γολγοθᾶ, τὸ φρικτότερον καὶ μεγαλείτερον ἀπὸ ὅσα ποτὲ

συνέβησαν, τὸν ἄφιναν ἀδιάφορον; Ὁ Υἱός Του πάσχει εἰς χεῖρας ἀνόμων καὶ Ἐκεῖνος δὲν συγκινεῖται.

Λέγουν δι' ἕνα ἡμιβάρβαρον βασιλέα, τὸν Clovis τῶν Φράγκων κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα, ὅτι ὅταν ἤκουσε διὰ πρώτην φορὰν τὴν ἱστορίαν τῆς καταδίκης καὶ σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ὁ ἱεραπόστολος ζωηρῶς παρίστανε ἐνώπιόν του τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, ὁ βασιλεὺς ἀνεφώνησεν: «Ἐὰν ἤμουν κοντὰ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, θὰ διέτασσα τὰ στρατεύματά μου νὰ βαδίσουν ἀμέσως νὰ συλλάβουν τοὺς κακούργους καὶ νὰ σώσουν τὸν ἀθῷον Διδάσκαλον».

Καὶ ὅμως θὰ ἀπεδίδομεν εἰς τὸν Θεὸν ὅτι ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος παρηκολούθησε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κακουργήματος, ἐὰν πρὸς στιγμὴν ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν ἀνέστησε τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι μας συνεχωρήθησαν· ἀλλὰ ποῦ νὰ στηριχθῶμεν; Ὁ Ἰησοῦς ἐδέχθη νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ ποῖος ἐμπορεῖ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι ἡ θυσία του ἔγινε δεκτή; Ἐφέρθη ὡς ἀρνίον ἐπὶ σφαγήν, ναί, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς παρέμεινε σιωπηλός. Ἀφινόμεθα εἰς τὰ ρεύματα τῶν ἀμφιβολιῶν. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι τὸ ζήτημα τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ τῆς συμφιλιώσεώς μας μὲ τὸν Θεὸν ἐκανονίσθη, ἀλλ' ἡ πίστις μας εἶναι ματαία—«ἔτι εἴσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν».

Οἱ Ἀπόστολοι ἔδωκαν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἐμαρτύρησαν ὅτι τὸν εἶδον ζῶντα μετὰ τὴν ἀνάστασίν Του. Ὡμίλησαν μαζύ Του. Ἔφαγον μαζύ Του. Τὸν εἶδαν, Τὸν συνανεστράφησαν, Τὸν ἤκουσαν, Τὸν ἐψηλάφησαν.

Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, ὅλαι αὐταὶ αἱ μαρτυρίαι, τὰς ὁποίας ἐπιστεύσαμεν ὡς ἀληθεῖς, δὲν εἶναι παρὰ ψευδομαρτυρίαι. Μεγαλείτερος παραλογισμὸς δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἄνθρωποι ὡς ὁ Πέτρος, ὁ Παῦλος, ὁ Ἰωάννης ἐδέχθησαν νὰ κακοπαθήσουν καὶ νὰ ἀποθάνουν, δίδοντες ψευδῆ μαρτυρίαν περὶ ἑνὸς ἀνυπάρκτου γεγονότος.

Ἦτο ***μάταιον λοιπὸν τὸ κήρυγμα.***

Τὸ Εὐαγγέλιον καταντᾷ ἕνα μεγάλο ψεῦδος, κηρυττόμενον ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Φόβος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ καὶ μόνον.

Τὸ κάλλιστον μέρος τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχει οἰκοδομηθῆ ἐπὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔχει οἰκοδομηθῆ εἰς μάτην. Εἰς μάτην οἱ Ἀπόστολοι περιέτρεχον γῆν καὶ θάλασσαν διὰ νὰ κηρύξουν τὸν Χριστόν. Εἰς μάτην ἐμαστιγώθησαν, ἐφυλακίσθησαν, ὑπέφεραν ὀνειδισμούς, ναυάγια, κακώσεις καὶ θάνατον. Εἰς μάτην οἱ ἱεραπόστολοι διὰ μέσου τῶν αἰώνων σπεύδουν πρὸς τὰς ἐσχατιὰς τῆς γῆς, φέροντες ἓν δῆθεν χαρμόσυνον ἄγγελμα Εἰς μάτην ἐκτίσθησαν καὶ κτίζονται τὰ μεγαλείτερα ἀριστουργήματα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Εἰς μάτην ἐγράφησαν καὶ γράφονται ἑκατομμύρια βιβλίων, ἀναπτύσσοντα καὶ ἐρευνῶντα τὸ βάθος καὶ ὕψος καὶ πλάτος καὶ μῆκος τῶν ἀληθειῶν, ἃς ἀπεκάλυψε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀναστάντος Ἰησοῦ.

Ἀλλὰ τὸ σκοτεινότερον σημεῖον τῆς ὑποθέσεως εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ ἀφορᾷ τὴν Χριστιανικὴν ἐλπίδα. Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, ***δὲν ὑπάρχει πέραν τοῦ τάφου***

ἐλπίς. «Καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπωλέσθησαν». Τὸ τέρμα ὅλων τῶν εὐγενῶν ἀγώνων, ὅλου τοῦ θερμοῦ ζήλου, τῆς ἀγάπης, τῆς ἀφιερώσεως, τῶν θυσιῶν, δὲν εἶναι εἰμὴ ὁ ψυχρὸς τάφος καὶ πέραν αὐτοῦ τὸ σκοτεινὸν ἄγνωστον τῆς αἰωνιότητος. Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν καὶ ἀπέθανον διὰ τὴν δικαιοσύνην, ἀπωλέσθησαν διὰ παντός. Ὅλοι ὅσοι ἐφώτισαν τὸν κόσμον μὲ τὸ παράδειγμά των, ἐπράϋναν τὸν πόνον τῶν ὁμοίων των, ἔδειξαν ὀλίγην καλωσύνην μέσα εἰς ἕνα κόσμον συμφέροντος καὶ ἀπάτης, ὅλοι ὅσοι ἐβάδισαν τὸν δρόμον των ἡρωϊκῶς φέροντες σταυρὸν εἰς τὸν ὦμον των, ἀπωλέσθησαν. Ὅλοι οἱ βλάσφημοι καὶ ἐκμεταλλευταί, οἱ ἅρπαγες καὶ πλεονέκται ἔχουν τὴν ἰδίαν τύχην μὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ δικαίους υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. Ἔχουν λοιπὸν δίκαιον οἱ ἄνθρωποι ζῶντες ὅπως ζοῦν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἀδικίᾳ. Εἶναι φρονιμώτεροι ἀπὸ τοὺς δεχομένους νὰ θυσιασθοῦν μᾶλλον ἢ νὰ ἀρνηθοῦν τὰς ἀρχὰς τοῦ Δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας.

Εἰς μάτην οἱ μάρτυρες ἐγκατέλειψαν οἰκείους καὶ φίλους. Εἰς μάτην ἐρρίφθησαν εἰς τὰ θηρία, ἐκρεμάσθησαν, ἐσφάγησαν, ἐκάησαν ζῶντες. Ὅλη των ἡ ἐλπὶς δὲν ἦτο εἰμὴ μία χίμαιρα. Ματαίως ἀναμένομεν νὰ συναντήσωμεν τοὺς προσφιλεῖς μας, τοὺς κοιμηθέντας ἐν Χριστῷ. Ματαίως ἀποβλέπομεν εἰς τὴν οὐρανίαν ἐκείνην πατρίδα ὅπου ὁ Θεὸς ἔχει ἀπαλείψει κάθε δάκρυ καὶ κάθε πόνον. Ἔλθετε, ἂς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ἔργα τοῦ σκότους. Ἠπατήθημεν, δὲν ὑπάρχει γῆ Χαναάν, ἂς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἂς γίνωμεν δυὸ φορὲς δοῦλοι τοῦ Φαραώ. «Ἂς φάγωμεν καὶ ἂς πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν». Εἴμεθα οἱ ἐλεεινότεροι καὶ δυστυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ἐπλανήθημεν ἀκολουθήσαντες μίαν χιμαιρικὴν ἐλπίδα.

Καὶ ὁ Ἀπόστολος, ἀφοῦ ἐξαντλεῖ τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ παράλογα συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ὡδήγει ἡ ὑπόθεσις περὶ μὴ ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὑψώνει εἰς θριαμβικὸν τόνον τὴν φωνήν του καὶ μὲ ὅλην τὴν πεποίθησιν ἀνθρώπου, ὅστις ἐγνώρισε τὰ γεγονότα, ἀναφωνεῖ: «Ἀλλὰ τώρα ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν». Ἂς ἀφήσωμεν τὰς ὑποθέσεις τῆς δυσπιστίας καὶ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον γεγονός. Ἡ πίστις δὲν εἶναι ματαία. Τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι μάταιον. Ἡ ἐλπίς μας ἐν Χριστῷ δὲν εἶναι χιμαιρική. Ὁ Θεὸς ἔχει δώσει βεβαίωσιν, διότι ὕψωσε καὶ ἐδόξασε τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος περιεφρόνησε καὶ ἀπέρριψε.

Καὶ ἡμεῖς, οἵτινες τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν, πέριξ τῆς Τραπέζης Του, μὲ μίαν κοινὴν πρᾶξιν πίστεως ἐφέραμεν εἰς τὴν μνήμην μας τὸ γεγονὸς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Του θανάτου, ἂς ἔλθωμεν τώρα καὶ ἂς πλησιάσωμεν εἰς τὸν κενὸν τάφον, διὰ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ γνωρίσωμεν κάτι ἀπὸ τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἀναστάντος καὶ ζῶντος Κυρίου μας. «Διὰ νὰ γνωρίσω Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ».

Τὸ Εὐαγγέλιον παρουσιάζει ἕνα ζῶντα Σωτῆρα. Καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως παρήγαγε καὶ παράγει ὡρισμένα ἱστορικὰ καὶ ἀναντίρρητα γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν πείθουν μὲν ἀπολύτως τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου ποὺ διανοητικῶς μὲν ἐρευνᾷ, (διότι ἡ πίστις στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς τῆς βουλήσεώς μας καὶ ὄχι ἐπὶ ὡρισμένων διανοητικῶν γνώσεων), ἀλλὰ διευκολύνουν τὸν

εἰλικρινῆ ἐρευνητὴν καὶ ἐπιβεβαιοῦν τὴν πίστιν εἰς τὰς συνειδήσεις ἐκείνων οἵτινες εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τὰς πραγματικότητας αὐτὰς ἃς ἐδημιούργησε τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως, θὰ ἀναφέρω μερικάς.

1) ***Ἡ Ἀνάστασις ἐδημιούργησεν ἓν νέον βιβλίον—τὴν Νέαν Διαθήκην.*** Ἕνα βιβλίον ποὺ εἶναι ἐξ ἴσου χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν ποικιλίαν καὶ διὰ τὴν ἑνότητα τοῦ περιεχομένου του. Οἱ συγγραφεῖς του εἶναι ἄνθρωποι ἄσημοι εἰς τὴν ἐποχήν των, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον καμμίαν συγγραφικὴν σταδιοδρομίαν. Ὁ εἷς ἦτο πρῴην εἰσπράκτωρ φόρων, ὁ ἄλλος ἕνας ἄγνωστος νέος, ὁ ἄλλος ἰατρός, ὁ ἄλλος πρῴην ψαρᾶς, ἔπειτα εἷς πρῴην Φαρισαῖος, πάλιν ἕνας ἀκόμη ἢ δύο πρῴην ψαράδες.

Τὸ μικρὸν αὐτὸ βιβλίον ἀπεδείχθη μοναδικὸν καὶ οἱ ἄσημοι συγγραφεῖς του ἔγειναν οἱ γνωστότεροι ἀνὰ τὴν οἰκουμένην. Μετεφράσθη καὶ μεταφράζεται εἰς πᾶσαν γνωστὴν γλῶσσαν καὶ διάλεκτον λαλουμένην ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔφερε τοιαύτην ἐπίδρασιν εἰς τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὅσον οὐδὲν ἄλλο σύγγραμμα. Ἐδιώχθη κατὰ καιροὺς καὶ ἐπολεμήθη καὶ ὅμως ἐπέζησε. Τὸ βιβλίον αὐτὸ δίδει μοναδικὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον περὶ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι ὅτι εἶναι πάντοτε νέον, παρὰ τοὺς αἰῶνας ποὺ παρέρχονται, παρὰ τὴν ἐξέλιξιν καὶ ἀλλαγὴν τῶν ἰδεῶν, ἐθίμων καὶ γνώσεων τοῦ ἀνθρώπου. Παραμένει πάντοτε νέον—ἡ μόνη πηγὴ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ φωτός. Νέα κάλλη καθημερινῶς ἀνακαλύπτονται ἐντὸς αὐτοῦ ἀπὸ τοὺς ἐντρυφῶντας εἰς τὰς σελίδας του, νέα βάθη καὶ νέα ὕψη ἀπὸ τοὺς ἐγκύπτοντας καὶ ἐρευνῶντας ἐν ταπεινώσει τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Κάθε φορὰν καθ' ἣν μία ψυχὴ ἀναγεννᾶται διὰ τῆς πίστεως, ἀνακαλύπτει εἰς τὸ μικρὸν καὶ πεπαλαιωμένον αὐτὸ βιβλίον ἕνα θησαυρόν. Διότι ἐκεῖ ἀνακαλύπτει λεπτομερείας περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πείρας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσωπικῶς τὸν ἐγνώρισαν. Παραδόξως τὸ ἀρχαῖον αὐτὸ βιβλίον εἶναι ζωντανὸν καὶ τὸ περιεχόμενόν του ζωογονεῖ τὰ νεκρὰ καὶ κοιμισμένα πνεύματα. Θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ὕπαρξις, ἡ ἱστορία, ἡ διατήρησις καὶ ἡ δύναμις τῆς Νέας Διαθήκης, ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη;

2) ***Ἡ Ἀνάστασις ἐδημιούργησεν μίαν νέαν ἡμέραν—τὴν Κυριακήν.*** Οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην Χριστιανικὴν κοινότητα, ἦσαν Ἰουδαῖοι. Γνωρίζομεν δὲ πόσον φανατικῶς προσηλωμένοι ἦσαν εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ Σαββάτου οἱ Ἰουδαῖοι. Μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας κατηγορίας τῶν Φαρισαίων ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ὅτι δὲν ἐφύλαττε τὸ Σάββατον. Καὶ ἡ ἀγαθοεργία, ἐνεργουμένη τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἦτο δι' αὐτοὺς σκάνδαλον. Καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὅτε οἱ Ἀπόστολοι ἤρχισαν τὸ κήρυγμα, μᾶλλον εὐθὺς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἰδιαιτέρα σημασία ἀρχίζει νὰ δίδεται εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος. Ἀρχίζει νὰ ξεχωρίζεται διὰ τὸν Κύριον καὶ νὰ ὀνομάζηται Κυριακὴ —δηλ. ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Διότι ναὶ μὲν οἱ Ἀπόστολοι ἐξηκολούθησαν νὰ συχνάζουν εἰς τὴν Συναγωγὴν κατὰ Σάββατον, ὅπου καὶ ἐκήρυττον· ἀλλ' ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἐθεωρήθη ὡς ἡ Χριστιανικὴ ἡμέρα λατρείας καὶ πνευματικῆς δράσεως. Οὕτως εὑρίσκομεν τοὺς μαθητὰς συνηγμένους τὴν πρώτην ἡμέραν

τῆς ἑβδομάδος «διὰ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου» (Πραξ. κ'. 7). Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἔκαμνον τὰς συνεισφοράς των ὑπὲρ τοῦ ἔργου (Α'. Κορ. ις'. 2). Εὑρίσκομεν τὸν Ἰωάννην ἐν Πάτμῳ «κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν» ἐρχόμενον εἰς ἔκστασιν (Ἀποκ. α'. 10). Ἐξ ὅλων αὐτῶν καὶ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν πηγῶν, ὅπως εἶναι ἡ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος (150 μ. Χρ.), ὁ ὁποῖος ρητῶς ἀναφέρει εἰς τὴν ἀπολογίαν του, τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ὡς ἡμέραν Χριστιανικῆς λατρείας, βλέπομεν ὅτι τὸ Σάββατον ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς Κυριακῆς. Μία τοιαύτη ἀλλαγή, γενομένη μάλιστα ἀπὸ Ἰουδαίους, ὅπως ἦσαν οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, εἶναι ἀνεξήγητος χωρὶς τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐθέσπισαν καὶ ὠνόμασαν Κυριακήν, διότι τὴν πρώτην ἡμέραν ὁ Κύριός των ἀνέστη, καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐνεφανίσθη εἰς αὐτοὺς (Πρβλ. Ἰωάν. κ'. 1, 26 κ.λ.π.).

3) Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ὅτι ***ἐδημιούργησε καὶ δημιουργεῖ νέους ἀνθρώπους.*** Κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὴν ἀνάστασίν του, ἦσαν οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι. Οἱ δειλοὶ καὶ βραδεῖς τὴν καρδίαν ἔγειναν θαρραλέοι καὶ ἀτρόμητοι μαχηταί. Ἀδύνατοι χαρακτῆρες καὶ περιωρισμέναι ἀντιλήψεις μεταβάλλονται εἰς ἰσχυροὺς ἀδαμαντίνους χαρακτῆρας μὲ νέας ἀντιλήψεις περὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν σχεδίων Του. Καὶ δὲν ἦσαν μόνον οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ποῖος ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ γενονὸς τῆς μεταστροφῆς τοῦ διώκτου Σαούλ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἐδημιούργησε τὸν μέγιστον τῶν Ἀποστόλων του—τὸν Παῦλον; Οὐδὲν ἄλλο γεγονὸς ἦτο ἱκανὸν νὰ δημιουργήσῃ τοιαῦτα θαύματα. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον, διότι ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἀναντίρρητον ἱστορικὸν γεγονός, νέοι ἄνθρωποι δημιουργοῦνται. Νέοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀναστάντος Κυρίου των ἔχουν ὑψωθῇ ὑπεράνω φόβων, ὑπεράνω δοκιμασιῶν καὶ ἀπογοητεύσεων, ὑπεράνω τῶν προσκαίρων καὶ ματαίων πραγμάτων. Ἀντὶ τῆς ἀκάνθης ἀναβαίνει κυπάρισσος καὶ ἀντὶ τῆς κνίδης ἀναβαίνει μυρσίνη. Νέοι ἄνθρωποι δημιουργοῦνται. Αὐτὸ εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον ὅπερ κηρύττομεν. Παρουσιάζομεν ἕνα ζῶντα Σωτῆρα, ὁ ὁποῖος συνέτριψε τὰ δεσμὰ τοῦ Ἅδου καὶ τοῦ θανάτου—Σωτῆρα, ὁ ὁποῖος καὶ τώρα συντρίβει τὰς ἁλύσσεις τῆς ἁμαρτίας, αἵτινες μᾶς δεσμεύουν — Σωτῆρα, ὁ ὁποῖος εὐρύνει τὴν ζωὴν μὲ τὸν ἀέρα τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος θέτει τὴν ἱερὰν φλόγα τῆς ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως εἰς τὰς καρδίας μας. Εἶναι ὁ ἔνδοξος ἀναστὰς Κύριος. Εἰς τὸ «ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη» ἂς ἐνθυμηθῶμεν ἕν ἄλλο «ἐὰν» τοῦ Ἀποστόλου: «Ἐὰν ὁμολογήσῃς διὰ τοῦ στόματός σου τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέστησεν Αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, θέλεις σωθῆ» (Ρωμ. θ'. 9). Εἴθε πάντες νὰ πράξωμεν οὕτω!

Μ. Κυριακάκης

— Τὰ προσκόματα ἐνισχύουν τὸν νοῦν, ὅπως ἡ ἐργασία ἐνισχύει τὸ σῶμα.

— Ἡμεῖς δημιουργοῦμεν τὴν ἐποχήν μας. Ὁποῖοι ἡμεῖς, τοιοῦτοι καὶ οἱ καιροί μας.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ.**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν αἱρέσεων.

(συνέχεια)

Β'. Ἔξω τοῦ κύκλου τῶν Ἰουδαϊκῶν αἱρέσεων, οἱ δύο σπουδαιότεροι αἱρεσιάρχαι τοῦ Ἀποστολικοῦ αἰῶνος ὑπῆρξαν ***Σίμων*** ὁ ἐπιλεγόμενος ***Μάγος*** καὶ ὁ ***Κήρινθος.***

Περὶ ***Σίμωνος τοῦ Μάγου*** αἱ πλεῖσται πληροφορίαι, ἃς ἔχομεν, εἶναι καθαροὶ μῦθοι. Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (κεφ. η'.) τὸν βλέπομεν εἰς τὴν Σαμάρειαν ζῶντα καὶ δρῶντα πρὸ τῆς ἐκεῖ κηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Φιλίππου. Ἡ δρᾶσίς του ἦτο δρᾶσις ἐπιτυχοῦς ἀγύρτου, ὅστις ἐπὶ πολὺν καιρὸν «κατέπλησσε τὸν λαὸν τῆς Σαμάρειας, μὲ τὰς μαγείας του», ἕως οὗ τὸ κήρυγμα τοῦ Φιλίππου εἵλκυσε τοὺς πάντας εἰς τὸν Χριστόν. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν πιστευσάντων εἰς τὸν Χριστὸν ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ Σίμων, ὅστις μάλιστα ἐβαπτίσθη. Ὅτε δὲ κατῆλθον εἰς Σαμάρειαν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἵνα στηρίξουν τοὺς νεοφωτίστους προσηλύτους καὶ μεταδώσουν εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ὁ Σίμων ἐζήτησε νὰ ἀποκτήσῃ διὰ χρημάτων τὴν δύναμιν ταύτην τοῦ μεταδίδειν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, γενόμενος οὕτως ὁ πρῶτος ἔνοχος τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἔκτοτε φέρει τὸ ὄνομά του (σιμωνία) ἤτοι, τῆς ζητήσεως τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ ἀντὶ χρημάτων. Καὶ ναὶ μὲν ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἀναγράφει τὴν μεταμέλειαν τοῦ Σίμωνος ἐπὶ τῇ αὐστηρᾷ ἐπιτιμήσει τοῦ Πέτρου, οὐδὲν ὅμως ἀναφέρει περὶ τῆς μεταγενεστέρας ζωῆς καὶ δράσεώς του. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ὠργίασεν ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις, καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἡ μετάνοια τοῦ Σίμωνος ἦτο ἁπλῆ προσποίησις. Οἱ ἀρχαιότεροι ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ παριστάνουν τὸν Σίμωνα ὡς τὸν ἐπίμονον καὶ ἄσπονδον ἐχθρὸν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, τὸν ὁποῖον παρηκολούθει πανταχοῦ κατὰ πόδας διὰ νὰ τὸν ἀντιπράττῃ. Εἰς τὰ ταξείδιά του ὁ Σίμων παρηκολουθεῖτο ὑπὸ ἑταίρας τινὸς Ἑλένης, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζεν «ἔννοιαν» (ἤτοι, θείαν ἀντίληψιν). Κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς (6,8) ὁ Σίμων, ἀφοῦ ἐκ δευτέρου συνηντήθη μετὰ τοῦ Πέτρου ἐν Καισαρείᾳ (Στράτωνος), τὸν ἠκολούθησε μέχρι Ρώμης. Ὁ Εὐσέβιος λέγει ὅτι τὸ εἰς Ρώμην ταξείδιον ἔλαβε χώραν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Σαμαρείᾳ συνάντησιν. Ὁ Ἰουστῖνος παριστᾷ τὸν Σίμωνα ὡς ἐπισκεφθέντα τὴν Ρώμην ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος καὶ οὐδὲν ἀναφέρει περὶ συναντήσεώς του ἐκεῖ μὲ τὸν Πέτρον. Εἰς τὴν Ρώμην ἐσυνέχισε τὰς μαγείας του, διερχόμενος διὰ βουνῶν καὶ διὰ τοῦ πυρός, μετασχηματίζων τοὺς λίθους εἰς ἄρτους, ἐκπέμπων φλόγας ἐκ τοῦ στόματός του, καὶ μεταμορφούμενος εἰς διαφόρους μορφὰς ζῴων καὶ ἀνθρώπων. Τόσην δὲ φήμην ἀπέκτησεν ἐν Ρώμῃ, ὥστε ἐθεοποιήθη καὶ ἐστήθη εἰς τιμήν του ἄγαλμα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν

«Θεῷ Σίμωνι» (Ἰουστίν. Ἀπολ. α΄. 26, 56). Κατὰ τὸν Ἱππόλυτον (Κατὰ Αἱρ. ς΄. 20), ὁ Σίμων, κατ' ἰδίαν του ἀπαίτησιν, ἐτάφη ζῶν, λέγων ὅτι τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ ἀνίστατο ἐκ νεκρῶν. Κατὰ δὲ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς (2,14 καὶ 6,9), θέλων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμίν του, ἐν Ρώμῃ ἀπεπειράθη νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ τῇ προσευχῇ τοῦ Πέτρου, κατέπεσεν ἐξ ὕψους καὶ ὑπέστη σοβαρὰ κατάγματα, τόσον δὲ ἐδυσφόρησε διὰ τὴν ἀποτυχίαν του ταύτην, κατὰ τὸν Ἀρνόβιον (Κατὰ Ἐθν. 2, 7), ὥστε ηὐτοκτόνησε [1].

Ἐξ ὅλων τούτων τῶν συγκεχυμένων πληροφοριῶν προκύπτει ἀρκετὰ σαφῶς ὅτι ὁ Σίμων οὗτος δὲν ἦτο μόνον αἱρεσιάρχης ἀλλὰ καὶ ψευδό-Χριστος, ἤτοι, ἀντίχριστος. Αἱ δὲ ὀλίγαι πληροφορίαι, ἃς ἔχομεν περὶ τῆς διδασκαλίας του, τὸν ἐμφανίζουν ὡς ἕνα ἐκ τῶν προδρόμων τοῦ Γνωστικισμοῦ.

β) Ὁ ἕτερος αἱρεσιάρχης τοῦ Ἀποστολικοῦ αἰῶνος ***Κήρινθος***, ἂν καὶ Ἰουδαΐζων, θεωρεῖται καὶ αὐτὸς πρόδρομος τῆς Γνωστικῆς αἱρέσεως. Ὅπως καὶ διὰ τὸν Σίμωνα Μάγον, οὕτω καὶ δι' αὐτὸν αἱ ἱστορικαὶ πληροφορίαι εἶναι πολὺ συγκεχυμέναι. Ὑποτίθεται ὅτι ἦτο ἐκ γενετῆς Ἰουδαῖος, ἀνετράφη ὅμως ἐν Αἰγύπτῳ. Αἱ δοξασίαι του ἦσαν κρᾶμα Ἰουδαϊσμοῦ, Χιλιασμοῦ καὶ ἄλλων στοιχείων, ἅτινα ὕστερον ἐνεκολπώθησαν οἱ Γνωστικοί.

Κατὰ τὸν Εἰρηναῖον (Αἱρέσ. α΄. 26) αἱ ἑτεροδιδασκαλίαι του ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1) Ὅτι ὁ κόσμος ἐπλάσθη ὑπό τινος Δυνάμεως ἢ Ἀγγέλου, οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

2) Ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῆς Μαρίας καὶ διέφερεν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους μόνον κατὰ τὴν ὑπερτάτην του δικαιοσύνην.

3) Ὅτι ἡ Θεότης ἐπῆλθεν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν κατὰ τὴν βάπτισίν του, κατὰ δὲ τὸ πάθος αὐτοῦ, ἡ Θεότης ἀπεσύρθη πάλιν ἀπ' αὐτοῦ, διότι ἦτο ἀδύνατον ἡ Θεότης νὰ ὑποστῇ πάθος.

Τὸ μόνον σύγγραμμα τῆς Κ. Διαθήκης, ὅπερ παρεδέχετο ὁ Κήρινθος, ἦτο ἓν ἀκρωτηριασμένον Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Τὰς Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου ἀπέρριπτε πάσας, ἐδίδασκε τὴν ἀνάγκην τῆς περιτομῆς καὶ ἐπέτρεπε τὸ βάπτισμα ὑπὲρ τῶν νεκρῶν. Ἦτο λοιπὸν μίγμα Ἰουδαΐζοντος Χριστιανοῦ καὶ Γνωστικοῦ. Ἡ δρᾶσίς του φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἀρκετὰ εὐρεῖα ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὴν παράδοσιν, ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης τὸν ἐθεώρει ὡς πολὺ βλάσφημον καὶ ἐπικίνδυνον αἱρεσιάρχην· διότι ὁ Πολύκαρπος διηγεῖται (ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εἰρηναῖος καὶ ὁ Εὐσέβιος) ὅτι ὁ Ἀπόστολος, μεταβάς ποτε νὰ λουσθῇ εἴς τι βαλανεῖον ἐν Ἐφέσῳ καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Κήρινθος εὑρίσκετο ἐντὸς τοῦ καταστήματος, ἐξῆλθεν ἐν τάχει μετὰ τῶν μαθητῶν του λέγων: «Φύγωμεν, μήποτε πέσῃ ἐφ' ἡμᾶς τὸ βαλανεῖον, ἀφοῦ ὁ Κήρινθος ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας εἶναι ἐντός!»

Αἱ αἱρετικαὶ αὗται διδασκαλίαι, γεννηθεῖσαι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, πολλάκις οὐχὶ ἐκ πνεύματος ἐχθρικοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐκ πνεύματος ἐρεύνης τῶν ἀπασχολούντων τὸν ἄνθρωπον προβλημάτων, καὶ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς

---

[1] Διαφόρους ἄλλους μύθους περὶ Σίμωνος τοῦ Μάγου εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐγκατεσπαρμένους εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀρνοβίου, Ἀμβροσίου, Σουλπ. Σευήρου, Ἡγησίππου, Εὐσεβίου, καθὼς καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους Κεδρηνόν, Νικηφόρον, Γλυκᾶν, κτλ.

Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν θρησκευμάτων τῆς Ἀνατολῆς, ἐγέννησαν τὸν Γνωστικισμόν, ὅστις κατὰ τὸν Μεταποστολικὸν αἰῶνα δεινῶς συνετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

Τὰ τελευταῖα συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου.

Ὡς ὑπεδείξαμεν εἰς προηγούμενον κεφάλαιον, ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης συνέγραψε πρῶτον τὴν Ἀποκάλυψιν, ἔπειτα τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τελευταῖον τὰς Ἐπιστολὰς αὐτοῦ. Ἡ Ἀποκάλυψις, ὡς εἴδομεν, συνεγράφη πρώτη, καὶ δὴ ἐν Πάτμῳ, περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους 68 μ. Χ. Τὴν χρονολογίαν τοῦ Εὐαγγελίου δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν, πάντως ὅμως συνεγράφη μετὰ τὰ τρία Συνοπτικὰ Εὐαγγέλια καὶ πρὸς συμπλήρωσιν αὐτῶν. Τοῦτο ἐξάγεται ἐμμέσως ἐξ αὐτῶν τῶν κειμένων καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν (ἣν εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Εἰρηναίῳ, τῷ Ἀλεξανδρείας Κλήμεντι καὶ τῷ Ἱερωνύμῳ) ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου ἐπέμειναν παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ ὅπως συγγράψῃ τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον, διότι αὐτός, ὡς ὁ ἀγαπητὸς μαθητής, εἶχε γνωρίσει περισσότερον παντὸς ἄλλου τὸν νοῦν τοῦ Διδασκάλου καὶ Κυρίου αὐτοῦ. Τὰ συνοπτικὰ Εὐαγγέλια εἶχον ἀναγράψει κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ἐπιγείου διακονίας τοῦ Χριστοῦ· ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀκόμη ἐχρειάζετο, ἦτο μία ἀφήγησις, ἥτις θὰ ἀπέδιδεν εἰς τὰ γεγονότα ἐκεῖνα τὴν πλήρη καὶ βαθεῖάν των ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἔννοιαν. Οἱ συνοπτισταὶ κατέγειναν περισσότερον εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἀποδείξεις τῆς θεότητος Αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης μᾶς λέγει ***τί ἦτο*** ὁ Χριστὸς καὶ ποία ἡ ***διδασκαλία*** του. Ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του ἵνα ἀποδείξῃ «ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅπως οἱ τοῦτο πιστεύοντες ἔχωσι ζωὴν αἰώνιον ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ» (κ΄. 31).

Ὅτι αἱ Ἐπιστολαὶ εἶναι μεταγενέστεραι τοῦ Εὐαγγελίου ἐξάγεται ἐξ οὐκ ὀλίγων χωρίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπηχήσεις φράσεων καὶ ἰδεῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐκτενέστερον καὶ σαφέστερον διατετυπωμένων. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ γενικοῦ περιεχομένου ἔχομεν ἐνισχυτικὴν ἀπόδειξιν. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἀφήγησις τῶν ἔργων καὶ ἰδίως τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὰς Ἐπιστολάς, ἰδίως εἰς τὴν πρώτην, ἔχομεν τὰς μεγάλας ἀληθείας, αἵτινες ἐξάγονται ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου, πρὸς φωτισμὸν καὶ ὁδηγίαν τοῦ πιστεύοντος εἰς Αὐτόν. Ἐκ τῶν ἀληθειῶν δὲ τούτων κυριαρχεῖ ὁ νόμος τῆς Ἀγάπης. Καὶ βλέπομεν τὸν ἄλλοτε «υἱὸν βροντῆς» Ἰωάννην, ὅστις ἐζήτησέ ποτε παρὰ τοῦ Διδασκάλου του νὰ καταβιβάσῃ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς μὴ φιλοξενήσαντας Αὐτὸν ἀγρότας τῆς Σαμαρείας, τώρα κηρύττοντα τὴν ἀγάπην, ὡς τὸ πρῶτον καθῆκον καὶ τὸ πρῶτον γνώρισμα τοῦ ὀπαδοῦ τοῦ Χριστοῦ. Δυνάμεθα δὲ ἀνεπιφυλάκτως νὰ δεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ τὴν παράδοσιν, ἥτις φέρει τὸν τελευταῖον ἐπιζῶντα Ἀπόστολον ἐν βαθεῖ γήρατι ἐρωτώμενον ὑπὸ τῶν ἐν Ἐφέσῳ πιστῶν ποίαν πρωτίστως παραγγελίαν ἔδιδεν εἰς αὐτούς, καὶ ἀπαντῶντα πάντοτε: «Τεκνία, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους!»

ΤΕΛΟΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον δίδομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος» μίαν σειρὰν ἄρθρων περὶ τῶν κυριωτέρων προσωπικοτήτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἔχομεν ὄχι μόνον διδασκαλίας θείας καὶ σωστικὰς ἀλλὰ καὶ χαρακτῆρας μεγάλους, ἥρωας τῆς πίστεως, οἵτινες ἐξέχουν καὶ διακρίνονται τῶν λοιπῶν ὡς αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, καὶ ἵστανται ὡς μνημεῖα αἰώνια διδάσκοντα καὶ ἐμπνέοντα τὴν ἀνθρωπότητα. Πολλὰ δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν ἀπὸ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ βιβλία τῶν προφητῶν καὶ τῶν σοφῶν. Τὰ ἐντυπωτικώτερα ὅμως καὶ μονιμότερα μαθήματα λαμβάνονται ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωήν των. Αἱ διδασκαλίαι, αἱ ἰδέαι καὶ αἱ ὑποδείξεις τῶν ἐπιφανῶν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι καλαί, εἶναι πάντοτε ἁπλῶς ἰδέαι γενικαί, ἀφῃρημέναι, ἀόριστοι. Οἱ χαρακτῆρές των ὅμως καὶ ἡ ζωή των εἶναί τι εἰδικόν, πρακτικόν, ψηλαφητόν. Ἄλλην ἐντύπωσιν μᾶς κάμνει ἡ περιγραφὴ ἑνὸς τοπείου καὶ ἄλλην ὅταν ἔχωμεν ἐνώπιόν μας τὴν εἰκόνα τοῦ τοπείου τούτου. Δὲν ἔχομεν πλέον μόνον λέξεις καὶ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἁπλῶς ὑποβοηθοῦν τὴν φαντασίαν μας διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐννοήσωμεν περὶ τίνος πρόκειται, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο τὸ τοπεῖον, τὸ ὁποῖον βλέπομεν μὲ τοὺς φυσικούς μας ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπολαμβάνομεν. Μίαν καλὴν διδασκαλίαν τὴν πιστεύομεν καὶ τὴν ἐκτιμῶμεν· ὅταν ὅμως τὴν ἀλήθειαν τῆς διδασκαλίας ταύτης εὕρωμεν ἐφηρμοσμένην εἰς μίαν ἀνθρωπίνην ζωήν, τότε πειθόμεθα πέρα πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ἡ ἀλήθεια αὕτη ὄχι μόνον ἀξίζει ἀλλὰ καὶ εἶναι ἐφαρμόσιμος.

Τὰ ἄρθρα ταῦτα δὲν εἶναι βιογραφίαι τῶν ἐπιφανῶν τῆς Γραφῆς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀλλὰ μᾶλλον προσωπογραφίαι· μία βραχεῖα ἔκθεσις τῶν σημαντικωτέρων περιστατικῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς των καὶ ἔξαρσις τις τῶν κυριωτέρων των χαρακτηριστικῶν καὶ κατωρθωμάτων. Ἐνῷ δὲ δίδεται ἡ προσήκουσα ἔμφασις εἰς τὰς καλάς των ἰδιότητας, δὲν παραλείπονται ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τὰ λάθη καὶ αἱ ἀδυναμίαι των. Ἡ Γρρφὴ δὲν κολακεύει τὰς ἐπιφανεῖς προσωπικότητάς της· τὰς παρουσιάζει ὅπως ὑπῆρξαν καὶ ἔζησαν καὶ ἔδρασαν. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔπεσαν εἰς μεγάλα σφάλματα καὶ αἱ πτώσεις των ἔμειναν ἱστορικαί. Ἦσαν ἄνθρωποι ὅπως ἡμεῖς, μὲ ἀδυναμίας καὶ ἐλλείψεις, ἀλλ᾽ οἱ ὁποῖοι παρ᾽ ὅλα ταῦτα κατώρθωσαν διὰ τῆς προσπαθείας, τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς των, ἰδίως δὲ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης των πρὸς τὸν Θεόν, νὰ ἀναδειχθοῦν καὶ νὰ νικήσουν. Ἐὰν ἀνεφέροντο μόνον αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ κατορθώματά των, δὲν θὰ ἦσαν κατάλληλοι καὶ χρήσιμοι, ὡς τύποι βοηθητικοί, εἰς ἡμᾶς. Ὅπως ὅμως μᾶς τοὺς παρουσιάζει ἡ Γραφή, δύνανται νὰ μᾶς διδάξουν πολλὰ καὶ νὰ μᾶς ὠφελήσουν, ὄχι μόνον μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματά των, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ λάθη καὶ τὰς πτώσεις των.

Εἰς τοὺς διαφόρους Γραφικοὺς χαρακτῆρας, οἵινες θὰ παρελάσουν διὰ τοῦ «Ἀστέρος», ἔχομεν μίαν μεγάλην ποικιλίαν τύπων ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἕκαστος ἐκ τῶν ὁποίων παρουσιάζει καὶ μίαν ἰδιαιτέραν φάσιν τῆς ἀνθρωπίνης

φύσεως. Ὅλοι ὅμως ἔχουν ἓν κοινὸν χαρακτηριστικὸν —τὴν ***πίστιν*** των εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ***ἐμπιστοσύνην*** των εἰς τὴν σοφὴν καὶ ἀγαθὴν Αὐτοῦ κυβέρνησιν· Ἡ πίστις των αὕτη καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ἦσαν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τοὺς κατέστησαν ἱκανοὺς νὰ ζήσουν μίαν ζωὴν ἀρεστὴν εἰς τὸν Θεόν, νὰ ἀντιμετωπίσουν θαρραλέως τὰς μεγάλας δυσκολίας καὶ τὰ ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἀπήντησαν εἰς τὴν ὁδόν των, νὰ τὰ ὑπερπηδήσουν ὅλα, νὰ νικήσουν τοὺς πολυειδεῖς ἐχθρούς των καὶ νὰ κερδίσουν τὸν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον εἰσέλθει. Ἡ πίστις των καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη των εἰς τὸν Θεόν ἦσαν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐπλήρουν μὲ ἅγιον ἐνθουσιασμὸν καὶ ζῆλον καὶ τοὺς κατέστησαν ἱκανοὺς νὰ ὑπηρετήσουν τότε τὸν λαὸν Ἰσραὴλ καὶ ἔκτοτε τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ ἑνδέκατον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς εἶναι μνημεῖον αἰώνιον τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ πίστις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν Θεόν. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης λαμβάνει ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἥρωάς τινας τῆς πίστεως ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς παράδειγμα, καὶ δίδει εἰς ἡμᾶς συμπερασματικῶς τὴν ἀκόλουθον συμβουλήν: «Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, περικυκλωμένοι ὄντες ὑπὸ τοσούτου νέφους μαρτύρων, ἂς ἀπορρίψωμεν πᾶν βάρος καὶ τὴν εὐκόλως ἐμπεριπλέκουσαν ἡμᾶς ἁμαρτίαν, καὶ ἂς τρέχωμεν μεθ᾽ ὑπομονῆς τὸν προκείμενον εἰς ἡμᾶς ἀγῶνα· ἀποβλέποντες εἰς τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως».

ΑΒΡΑΑΜ

(Γενέσ. ια΄. 27 — κε΄. 10)

Ὁ Ἀβραὰμ εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας προσωπικότητας ἐν τῇ θρησκευτικῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τρεῖς μεγάλαι θρησκεῖαι ἀξιοῦν ὅτι εἶναι προπάτωρ των, καὶ τρεῖς μεγάλοι λαοὶ λαμβάνουν αὐτὸν ὡς τύπον θρησκευτικῆς πίστεως καὶ ζωῆς —οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Μωαμεθανοί. Ὁ κόσμος εἰς αὐτὸν ὀφείλει τὴν πρώτην σαφῆ γνῶσιν τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ, τῆς πνευματικῆς Αὐτοῦ καὶ ἁγίας φύσεως, καὶ τοῦ τρόπου καθ᾽ ὃν Αὐτὸς ὑπηρετεῖται καὶ λατρεύεται. Ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Ἀβραάμ, ὅπως αὕτη ἐκτίθεται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, φαίνεται ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἀποφασιστικός, τολμηρός, αἰσιόδοξος, μὲ μεγάλην καρδίαν, μεγάλην πίστιν καὶ ὀξεῖαν διορατικότητα. Εἶχε τὰ προσόντα νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ὡς μέγας πολιτευτής, καὶ ὡς στρατηγὸς καὶ ὑπὸ ἄλλας ἰδιότητας. Τὸ κύριον ὅμως χαρακτηριστικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θρησκείας, εἶναι ἡ μεγάλη του πίστις καὶ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν Θεόν. Ἕνεκα τῆς στενῆς κοινωνίας του μετὰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται πολλάκις ἐν τῇ Γραφῇ «φίλος τοῦ Θεοῦ», ὑπὸ τὸν τίτλον δὲ τοῦτον εἶναι γνωστὸς εἰς τὰς παραδόσεις τῶν Ἀράβων. Αἱ Ραββινικαὶ καὶ αἱ Ἀραβικαὶ παραδόσεις ἀναφέρουν πολλὰ θαυμαστὰ διὰ τὸν Ἀβραάμ. Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἐδίδαξε τὴν λατρείαν τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Χαλδαίους καὶ τὴν ἀστρονομίαν καὶ φιλοσοφίαν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας. Δι᾽ ὅλας τὰς ἐξεχούσας προσωπικότητας τῆς ἱστορίας ὑπάρχουν πλὴν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ αἱ περὶ αὐτῶν παραδόσεις· ὅσον ἐπιφανέστεραι ὑπῆρξαν αἱ προσωπικότητες αὗται, τόσον αἱ περὶ αὐτῶν

παραδόσεις εἶναι περισσότεραι καὶ περιεργότεραι. Τοιαύτας παραδόσεις ἔχομεν διὰ τὸν Μωυσῆν, τὸν Δαβίδ, τὸν Σολομῶντα, τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ καὶ φυσικὰ δι᾿ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν καὶ σχεδὸν διὰ τοὺς περισσοτέρους μεγάλους ἄνδρας τῆς τῆς ἱστορίας. Προκειμένου περὶ τοῦ Ἀβραάμ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν περὶ τοῦ μεγαλείου του· ὅ,τι λέγει ἡ Γραφὴ εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ γνωρίσωμεν πόσον μέγας, πόσον ἔξοχος χαρακτὴρ ἦτο, καὶ πόσον ἐπιφανῆ θέσιν ἔχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ κόσμου.

Ἡ μετανάστευσις αὐτοῦ. Πρῶτον σπουδαῖον περιστατικὸν τῆς ζωῆς τοῦ Ἀβραὰμ ἦτο ἡ μετανάστευσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Οὒρ τῶν Χαλδαίων εἰς τὴν Χαρρὰν τῆς Συρίας καὶ ἔπειτα εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς αὐτόν: «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου εἰς τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν θέλω σοὶ δείξει». Πῶς ὁ Θεὸς ὡμίλησεν εἰς τὸν Ἀβραὰμ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει· ἴσως διὰ τῆς συνειδήσεώς του, ἴσως διά τινος τρόπου μᾶλλον αἰσθητοῦ· οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ τρόπος καθ᾿ ὃν ὁ Θεὸς συνεκοινώνησε μετ᾿ αὐτοῦ, τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ καὶ προθύμως ὑπήκουσεν εἰς αὐτήν. Συμπεριέλαβε μεθ᾿ ἑαυτοῦ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀνεψιοῦ του Λὼτ καὶ διευθύνθη πρὸς δυσμάς. Ὁ συγγραφεὺς τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ἀναφέρων τὸ περιστατικὸν τοῦτο λέγει: «Ἐξῆλθε μὴ ἐξεύρων ποῦ ὑπάγει». Ἡ μετανάστευσις αὕτη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐσήμαινεν ἀποχωρισμὸν ὁριστικὸν ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ ἀπὸ τοὺς οἰκείους του, δυσκολίας καὶ κινδύνους εἰς τὴν ὁδοιπορίαν του, ἀπροβλέπτους περιπετείας ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ καὶ μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὰς ἕξεις καὶ εἰς τὴν ζωήν του. Εἰς τὸ σχέδιον ὅμως τοῦ Θεοῦ, ὅπως βλέπομεν αὐτὸ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἡ μετανάστευσις αὕτη ἐσήμαινεν ἀποχωρισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὸν εἰδωλολατρικὸν λαὸν τῆς χώρας του, διατήρησιν τῆς πίστεως του εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὴν δημιουργίαν ἑνὸς νέου λαοῦ, ὅστις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον τοῦ Θεοῦ πρὸς διατήρησιν καὶ διάδοσιν τῆς ἀληθοῦς καὶ γνησίας εἰς αὐτὸν πίστεως. Ἡ πίστις εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, ὅπως τὴν βλέπομεν εἰς τὸν Ἰσραὴλ καὶ κατόπιν εἰς τὸν κόσμον, ἔχει τὴν ἀρχήν της εἰς τὸν μέγαν τοῦτον πατριάρχην, μεταδοθεῖσα καὶ διαδοθεῖσα διὰ τῶν προφητῶν, τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων.

Αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Ἀβραάμ. Μὲ τὴν μετανάστευσιν τοῦ Ἀβραὰμ συνδέονται αἱ ἐπανειλημμέναι ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν· «Θέλω σὲ κάμει εἰς ἔθνος μέγα καὶ θέλω σὲ εὐλογήσει καὶ θέλω μεγαλύνει τὸ ὄνομά σου· καὶ θέλεις εἶσθαι εἰς εὐλογίαν». Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Ἀβραὰμ ἐπαναλαμβάνεται ἑξάκις τροποποιημένη εἰς τὰ δεκατέσσαρα κεφάλαια τῆς Γενέσεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχομεν τὴν βιογραφίαν του. Ἀργότερα καὶ τὸ ὄνομά του ἤλλαξεν, ἀπὸ Ἄβραμ (πατὴρ ὕψους) εἰς Ἀβραὰμ (πατὴρ πλήθους), διὰ νὰ ὑποδηλωθῇ ἡ ἔννοια τῶν ὑποσχέσεων. Ὁ Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν ὁλοκλήρως καὶ ἀδιστάκτως εἰς τὰς ἐπαγγελίας ταύτας μ᾿ ὅλον ὅτι τίποτε δὲν τὸν ἐνεθάρρυνεν εἰς τοῦτο. Ἦτο ξένος, ἐν ξένῃ γῇ καθ᾿ ὅλην του τὴν ζωήν, καὶ ἡ μόνη ἰδιοκτησία τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσει, ἦτο τὸ σπήλαιον Μαχπελάχ, τὸ ὁποῖον ἠγόρασεν ἀπὸ

τοὺς υἱοὺς τοῦ Χὲτ διὰ νὰ θάψῃ τὴν σύζυγόν του Σάρραν, ἐν τῷ ὁποίῳ κατόπιν ἐτάφη καὶ ὁ ἴδιος. Εἶναι ἀξιοσημείωτος ὁ τρόπος καθ᾽ὃν ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Χετταίους νὰ ἀγοράσῃ τὸ σπήλαιον τοῦτο. «Ξένος καὶ πάροικος εἶμαι ἐγὼ μεταξύ σας· δότε μοι κτῆμα τάφου μεταξύ σας, διὰ νὰ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ᾽ ἔμπροσθέν μου». Ὁ Ἀβραὰμ δὲν εἶδεν ὁ ἴδιος τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν εἰμὴ μόνον ἀμυδρῶς διὰ τῆς πίστεως, καθὼς ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς λέγει ἐν γένει περὶ τῶν πατριαρχῶν: «Ἐν πίστει ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ μακρόθεν ἰδόντες αὐτάς, καὶ πεισθέντες καὶ ἐγκολπωθέντες καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι εἶναι ξένοι καὶ παρεπίδημοι ἐπὶ τῆς γῆς». Ἐν τούτοις ὅλαι αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Ἀβραὰμ ἐξεπληρώθησαν ἀκριβῶς καὶ κατὰ γράμμα. Ἡ Χαναὰν ἐγένετο ἡ ὁριστικὴ πατρὶς τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ. Τὸ σπέρμα του πραγματικῶς ἐπληθύνθη ὡς τὰ ἄστρα τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί του ἀληθῶς ἔχουν εὐλογηθῆ ὅλα τὰ σπέρματα τῆς γῆς· διότι διὰ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ κατόπιν διὰ τοῦ ἀπογόνου του Ἰησοῦ διεδόθη εἰς τὰ ἔθνη ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας.

Ἡ ζωή του ἐν τῇ εἰδωλολατρικῇ χώρᾳ. Εἶναι ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτος ἡ ζωὴ τοῦ Ἀβραὰμ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ. Ἂν καὶ μόνος, ἐν μέσῳ πολλῶν ἄλλων ὁμογενῶν καὶ ὁμοφρόνων, δὲν ἐπηρεάσθη καὶ δὲν παρεσύρθη καθόλου ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἕξεις των. Κατώρθωσε νὰ διαφυλάξῃ τὰς θρησκευτικὰς καὶ πνευματικάς του ἕξεις ἀναλλοιώτους. Διετήρησεν ἀκεραίαν τὴν πίστιν εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὴν ζωήν του καθαράν. Ὅπου ἐπήγαινεν ἔστηνε θυσιαστήριον εἰς τὸν Θεόν του, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ λατρεύῃ, ὅπως αὐτὸς ἐγνώριζε, καὶ οὐδέποτε διέκοψε τὴν μετ᾽ Αὐτοῦ κοινωνίαν διὰ τῆς προσευχῆς. Εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς ὁ Ἀβραὰμ ἐπεβλήθη τόσον πολὺ μὲ τὴν συνετὴν καὶ παραδειγματικὴν ζωήν του, ὥστε ὅλοι τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἐτίμων, ἰδίως οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ σύζυγον διὰ τὸν υἱόν του Ἰσαάκ, ἔστειλε τὸν δοῦλον του Ἐλιέζερ εἰς τὴν χώραν τῶν πατέρων του διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐκεῖθεν νύμφην ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἰδικῆς του οἰκογενείας, πιστὴν εἰς τὸν Θεόν του καὶ καὶ ὄχι εἰδωλολάτριδα τινα ἐκ τῶν Χαναναίων. Εἰς δύο περιστάσεις ἔδειξε μικράν τινα ἀδυναμίαν καὶ φόβον ἐξ αἰτίας τῆς συζύγου του, ἥτις ἦτο ὡραία· εἰς ἀμφοτέρας ὅμως τὰς περιστάσεις ἡ δυσκολία του ἔλαβε τοιαύτην τροπὴν ὥστε νὰ ἀνοίξουν οἱ ὀφθαλμοί του καὶ νὰ ἴδῃ ὅτι ὤφειλε πάντοτε νὰ ἐμπιστεύεται εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ μὴ θυσιάζῃ τὴν ἀλήθειαν ἐκ φόβου διὰ τὴν ἀσφάλειάν του.

Αἱ σχέσεις του πρὸς τὸν Λώτ. Ὁ Λὼτ ἦτο ἀνεψιός του καὶ ὅμως πόσον διάφορος αὐτοῦ κατὰ τὸν χαρακτῆρα! Ὁ Λὼτ ἦτο ἰδιοτελής, ὁ Ἀβραὰμ ἦτο μεγαλόφρων. Ὅταν οἱ ποιμένες των ἦλθον εἰς ἔριδας διὰ ζητήματα βοσκησίμου γῆς, ὁ Ἀβραάμ, ἂν καὶ ἀρχηγὸς τῆς ὅλης ὁμάδος, ἐπρότεινεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του νὰ ἐκλέξῃ αὐτὸς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ἤθελε διὰ τὰ ποίμνιά του· εἶπεν εἰς αὐτόν. «Ἂς μὴ ἦναι παρακαλῶ ἔρις μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ μεταξὺ τῶν ποιμένων μου καὶ ποιμένων σου· διότι ἀδελφοὶ εἴμεθα ἡμεῖς· δὲν εἶναι πᾶσα ἡ γῆ ἔμπροσθέν σου; διαχωρίσθητι λοιπὸν ἀπ᾽ ἐμοῦ· ἐὰν σὺ ὑπάγῃς εἰς τὰ ἀριστερά, ἐγὼ ὑπάγω εἰς τὰ δεξιά, καὶ ἐὰν σὺ εἰς τὰ δεξιά, ἐγὼ εἰς τὰ ἀριστερά». Ὁ δὲ Λώτ, ἀντὶ

ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν μεγαλοφροσύνην ταύτην τοῦ θείου του, νὰ ἀφήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐκλογήν, ἐδέχθη τὴν πρότασιν καὶ ἐξέλεξε τὴν πλουσιωτέραν χώραν, ἥτις ἦτο εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Ἰορδάνου, πλησίον τῶν Σοδόμων. Γνωρίζομεν ποῖον τέλος ἔσχεν ἡ ἐκλογή του αὕτη. Αἱ πόλεις τῶν μερῶν ἐκείνων ἀργότερα κατεστράφησαν μετὰ τῶν κατοίκων των, αὐτὸς δὲ μόλις ἐσώθη ἐκ τῆς καταστροφῆς μετὰ τῶν θυγατέρων του, ἀπολέσας πλὴν τῶν ὑπαρχόντων του καὶ τὴν σύζυγόν του. Τὴν μεγαλοφροσύνην του ὁ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν Λὼτ ἔδειξε πάλιν ἀργότερα ὅταν οἱ περίοικοι βασιλεῖς ἦλθον εἰς ρῆξιν πρὸς ἀλλήλους καὶ ὁ Λὼτ συνελήφθη αἰχμάλωτος· ὁ Ἀβραὰμ ἔσπευσε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. Ἀφοῦ δὲ κατενίκησε τοὺς συλλαβόντας αὐτὸν καὶ τὸν ἠλευθέρωσε, δὲν ἐδέχθη νὰ λάβῃ τίποτε ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου, παρὰ τὴν συνήθειαν ἥτις ὑπῆρχε καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον οἱ νικηταὶ νικηταὶ νὰ μοιράζουν τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου. Τοιαύτη ἀνιδιοτέλεια φαίνεται ἀπίστευτος εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀφοῦ σήμερον, τέσσαρας χιλιάδας ἔτη ἀργότερον, καὶ μετὰ εἴκοσιν αἰώνων Χριστιανισμοῦ, σπανίως ἀπαντᾶται. Καὶ εἰς μίαν ἄλλην ἀκόμη περίστασιν ὁ Ἀβραὰμ ἔδειξε τὴν μεγαλοφροσύνην του. Ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα ἦσαν καταδικασμένα εἰς καταστροφήν, ἐμεσίτευσεν ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ προληφθῇ ἡ καταστροφή, καὶ χάριν τῶν ἄλλων κατοίκων βεβαίως, ἀναμφιβόλως ὅμως χάριν τοῦ ἀνεψιοῦ του Λώτ, ὅστις κατῴκει ἐκεῖ.

Τὸ περιστατικὸν τῆς Ἄγαρ. Διὰ τὰ ἀναφερόμενα ὡς πρὸς τὴν δούλην τῆς Σάρρας Ἄγαρ δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν τὸν Ἀβραὰμ μὲ τὸ ἰδεῶδες Χριστιανικὸν κριτήριον, μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κρίνωμεν τὰς πράξεις καὶ τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν. Ἐν πρώτοις καὶ ὁ Ἀβραὰμ εἶχε τὰς ἀτελείας του, ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ἔχει τὰς ἰδικάς του· ἔπειτα αἱ συνήθειαι καὶ τὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζη, ἦσαν ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ τὰ σημερινά. Ἡ ἀντίληψις περὶ τῶν οἰκογενειακῶν καὶ συζυγικῶν σχέσεων δὲν ἦτο τόσον ἀκριβῶς καθωρισμένη τότε ὅσον εἶναι καὶ πρέπει νὰ ἦναι σήμερον. Ὁ Ἀβραὰμ ἐν τούτοις προσπαθεῖ νὰ μὴ ἀδικήσῃ τὴν Ἄγαρ, ἂν καὶ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καθ᾽ ἃς ἡ Ἄγαρ φαίνεται ἀδικουμένη ὁ Ἀβραὰμ φαίνεται ὅτι ἐνεργεῖ κατ᾽ ἀπαίτησιν τῆς συζύγου του Σάρρας. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν στάσιν τοῦ Ἀβραὰμ ἀπέναντι τῆς Ἄγαρ, ἂν καὶ δὲν τὴν δικαιολογεῖ. Ἐπὶ τέλους ἡ Σάρρα ἦτο ἡ νόμιμος σύζυγός του καὶ κατὰ θείαν οἰκονομίαν τὸ σπέρμα αὐτῆς καὶ ὄχι τῆς Ἄγαρ ἔμελλε νὰ κληρονομήσῃ τὰς ἐπαγγελίας τὰς δοθείσας εἰς τὸν Ἀβραάμ.

Ἡ θυσία τοῦ Ἰσαάκ. Ἡ πίστις τοῦ Ἀβραὰμ εἶχε δοκιμασθῆ πολλάκις καὶ πολυτρόπως· ἡ μεγαλειτέρα ὅμως δοκιμασία τῆς πίστεώς του καὶ τῆς ὑπακοῆς του εἰς τὸν Θεὸν ἦτο ὅταν ἐζητήθη ἀπὸ αὐτὸν νὰ προσφέρῃ τὸν υἱόν του Ἰσαὰκ θυσίαν. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ᾽ ὄψει τὰς θρησκευτικὰς ἕξεις τῶν Χαναναίων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ὁ Ἀβραὰμ ἔζη. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ ἀνθρωποθυσίαι ἦσαν συνήθεις εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Χαναάν. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔθηκεν εἰς δοκιμασίαν τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ, ἡ ψυχολογική του κατάστασις ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκλάβῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἄλλως

παρὰ μόνον κατὰ γράμμα. Ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ συνειδήσει του ἠρώτα: «μέχρι τινος βαθμοῦ ἦτο ἕτοιμος νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν Θεὸν; ἦτο ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ ἀκόμη καὶ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱόν του Ἰσαὰκ καὶ ὅμως νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ δυνατὸν τῶν δοθεισῶν ἐπαγγελιῶν;». Ὁ Θεὸς βεβαίως δὲν ἠννόει νὰ δεχθῇ ἀνθρωπίνην θυσίαν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τὴν θυσίαν τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ υἱοῦ τῆς ἐπαγγελίας. Ὅπως δήποτε, καὶ ἐν τῷ περιστατικῷ τούτῳ ἐφάνη πάλιν ἡ πίστις τοῦ Ἀβραὰμ εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀπεδείχθη ἔτι ἅπαξ πλήρης ἡ ὑπακοή του εἰς τὸ θέλημά Του. Καθὼς ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς λέγει: «Διὰ πίστεως ὁ Ἀβραάμ, ὅτε ἐδοκιμάζετο, προσέφερε τὸν Ἰσαὰκ.... συλλογισθεὶς ὅτι ὁ Θεὸς δύναται καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν νὰ ἀνεγείρῃ». Ὁ Ἀβραὰμ διὰ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἔμαθε πρῶτον ὅτι ὁ Θεὸς δὲν δέχεται ἀνθρωπίνους θυσίας, καὶ ὅτι οἱ Χαναναῖοι ἐπλανῶντο προσφέροντες τοιαύτας, καὶ δεύτερον ἐβεβαιώθη περὶ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ ὅτι τὸ σπέρμα του ἔμελλε νὰ κληρονομήσῃ τὴν γῆν.

Μαθήματα. Ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Ἀβραὰμ δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν πολλὰ μαθήματα, τινὰ ἐκ τῶν ὁποίων, τὰ κυριώτερα, εἶναι τὰ ἀκόλουθα·

1) Εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραὰμ ἔχομεν τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς γνησίας πίστεως. Ἡ γνησία πίστις βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον:

— Νὰ ἐμπιστεύηται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν Θεὸν ἀπολύτως καὶ ἀνεπιφυλάκτως.

— Νὰ ὑποφέρῃ ἀγογγύστως τὰς δυσκολίας καὶ τὰ παθήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος.

— Νὰ μὴ ἐπηρεάζηται ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ὅταν τοῦτο ἦναι ξένον καὶ διάφορον πρὸς τὰς πεποιθήσεις του καὶ τὰ ἰδεώδη του.

— Νὰ λατρεύῃ πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὸν Θεόν του ὅπως ὁ Ἀβραάμ, ὅστις ὅπου ἐπήγαινεν ἔστηνε τὸν βωμόν του καὶ ἐλάτρευε τὸν Θεόν του.

2) Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀβραὰμ βλέπομεν ὅτι τὰ σχέδια τῆς Θείας Προνοίας εἶναι πάντοτε μεγάλα καὶ εὐεργετικὰ διὰ τοὺς πιστούς. Διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Ἀβραὰμ ἀπὸ τῆς πατρικῆς του γῆς κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ:

— Διετηρήθη ἡ πίστις του εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἡ ἱκανότης του νὰ ζήσῃ κατὰ Θεόν.

— Ἐγεννήθη εἷς μέγας λαός, ὅστις ἐν τῇ προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐχρησιμοποιήθη πρὸς φωτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

— Προῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν του, δι' οὗ σώζεται ὁ κόσμος.

3) Τὸ κατ' ἐξοχὴν εὐεργετικὸν μεγαλεῖον συνδέεται πάντοτε μὲ τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ μὲ τὴν θρησκείαν. Μεγάλοι ἄνδρες ὑπῆρξαν πολλοὶ εἰς τὸν κόσμον, οἵτινες μὲ τὴν σοφίαν των, τὴν ἱκανότητά των καὶ τὴν δρᾶσίν των εὐηργέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ μεγαλεῖον ὅμως τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Μωϋσέως, τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Παύλου, τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν λοιπῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν εἶναι ἀσυγκρίτως ὑπέρτερον καὶ εὐεργετικώτερον· διότι δεικνύει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν καὶ ἐπισπεύδει τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

4) Καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες σφάλλουν ὅταν δὲν προσέξουν. Δύο ἀπὸ τὰ μεγάλα λάθη τοῦ Ἀβραὰμ ἦσαν:

—Ὁ φόβος του ἐξ αἰτίας τῆς συζύγου του ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Γεράροις, καὶ ἡ ἀδυναμία τὴν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς τὴν περίστασιν τῆς Ἄγαρ.

Ἀπὸ τὸ πρῶτον λάθος του διδασκόμεθα ὅτι ὅταν γνωρίζωμεν ποῖον εἶναι τὸ ὀρθόν, ὀφείλομεν νὰ τὸ προτιμῶμεν, ἔστω καὶ ἂν φαίνεται ὅτι θὰ μᾶς φέρῃ εἰς δυσκολίας. Ἀπὸ τὸ δεύτερον λάθος του διδασκόμεθα ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐνδίδωμεν εἰς καμμίαν ἐπιρροήν, ἀκόμη καὶ τῶν φιλτάτων μας, ὅταν πρόκειται περὶ φανεροῦ καθήκοντος.

Βοστώνη. ***Χρ. Γ. Τόκας.***

Ο ΤΟΠΟΣ ΕΝΘΑ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΣΤΑΥΡΩΘΗ

Πολλαὶ γνῶμαι ἠκούσθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῆς σημασίας καὶ τῆς προελεύσεως τῆς ὀνομασίας «Κρανίου τόπος» ἢ «Γολγοθᾶς», ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν ὑψώθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπικρατεστέρα γνώμη εἶναι ἐκείνη, ἣν καὶ ὁ Ἱερώνυμος ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ ὀνομασία ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι πολλὰ κρανία ἀνευρίσκοντο ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Γολγοθᾶ, προερχόμενα ἀπὸ ἐκτελεσθέντας ἐπὶ τόπου ἢ τοὐλάχιστον ἐνταφιασθέντας ἐκεῖ καταδίκους. Ἐὰν ἡ γνώμη αὕτη ἀληθεύῃ, τότε ὁ Γολγοθᾶς δὲν ἐξελέγη ὡς τόπος ἐκτελέσεως εἰδικῶς καὶ μόνον διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τούτου ἔρχεται καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὡδηγήθη εἰς τὸν τόπον τοῦτον τοῦ μαρτυρίου μόνος ὁ Ἰησοῦς ἀλλὰ καὶ δύο λησταὶ μετ᾽ Αὐτοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐνισχύει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἐξετυλίσσοντο πρὸ πολλοῦ τὰ ἀπαίσια δράματα τῶν σταυρικῶν ἢ ἄλλων θανατικῶν ἐκτελέσεων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁποίαν φρίκην θὰ ἐνέπνεε καὶ ἡ ἁπλῆ μόνον μνεία τοῦ φοβεροῦ ὀνόματος τοῦ Γολγοθᾶ, πολὺ δὲ περισσότερον ἡ ἐπίσκεψις αὐτοῦ καὶ ἡ νοερὰ ἀναπαράστασις τῶν ἑκάστοτε δραματικῶν σκηνῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξέπνεον οἱ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καθηλούμενοι.

Μετὰ δέους οἱ ἐξερχόμενοι τῆς Ἱερουσαλὴμ θὰ ἔρριπτον πλάγια βλέμματα πρὸς τὸν αἱματηρὸν λόφον, σπεύδοντες νὰ ἀντιπαρέλθουν τὸν τόπον τοῦτον τῶν ὑστάτων στεναγμῶν τῶν ἐκπνεόντων θυμάτων τῆς δικαιοσύνης ἢ ἴσως καὶ τῆς ἀδικίας. Εἰς τὴν φαντασίαν πολλῶν θὰ ἦτο ὁ τόπος τῆς κολάσεως, ὁπόθεν θὰ ἀνεπήδων ἀπαίσιοι δαίμονες καταστροφῆς καὶ αἱμάτων. Πόδες ἀνθρώπινοι σπανίως θὰ ἐπλανῶντο περὶ αὐτόν, καὶ ὅτε τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος κατέπιπτε, θὰ ἠκούοντο, τῇ εἰσηγήσει συγκεχυμένης φαντασίας, ἀπαίσιοι τριγμοὶ συνθλιβομένων σκελῶν ψυχορραγούντων ἐσταυρωμένων! Ἀληθῶς τόπος φρίκης, ὁ τόπος τοῦ Κρανίου, πρὸς τὸν ὁποῖον κατηυθύνοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον πένθιμοι συνοδίαι.

Ἡ εὔλογος ἀποστροφὴ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου ἡ σκιὰ τοῦ θανάτου ἐπλανᾶτο ἀκούραστος, διετηρεῖτο ἀμείωτος μέχρι τῆς Παρασκευῆς ἐκείνης, καθ᾽ ἣν ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς ὀδύνης ὑψώθησαν ἀκόμη τρεῖς σταυροὶ μὲ ἰσαρίθμους ἐπ᾽ αὐτῶν ἀγωνιῶντας μελλοθανάτους. Ἐπὶ τοῦ μεσαίου σταυροῦ ὑψοῦτο ὁ γλυκὺς Διδάσκαλος τῆς Ναζαρὲτ Ἰησοῦς. Τὸ δρᾶμα δὲν ἐβράδυνε νὰ

τερματισθῇ καὶ ἤδη περὶ τὴν ἑσπέραν ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας καὶ μετ᾿ αὐτοῦ ὁ Νικόδημος, πληροῦντες ὕστατον καθῆκον ἀγάπης πρὸς τὸν νεκρὸν πλέον Διδάσκαλον, ἔρχονται ἵνα ἐνταφιάσωσι τὸ ἄχραντον Αὐτοῦ σῶμα. Ἀλλὰ παραδόξως ὁ Γολγοθᾶς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διαγράφονται ἀμυδρῶς εἰσέτι οἱ τρεῖς σταυροί, δὲν ἐμπνέει πλέον ἀποστροφὴν καὶ φρίκην. Τοὐναντίον θερμὸς πόθος ἀγαπώσης καρδίας κατευθύνει τοὺς εὐλαβεῖς μαθητὰς πρὸς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου. Καὶ παρὰ τὴν ἐπερχομένην ἑσπέραν, τὸ ἄλλοτε στυγνὸν περιβάλλον ἀντανακλᾷ εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των τὰς ἀνταυγείας οὐρανίου Φωτός, ἐκπεμπομένου ἀπὸ τὴν θείαν ὠχρὰν μορφὴν τοῦ ἐκπνεύσαντος ἤδη Ναζωραίου. Αἱ πρῶται ἀνταύγειαι τοῦ φωτὸς τούτου εἶχον φθάσει εἰς τὰ μύχια τῆς καρδίας τοῦ μετανοήσαντος ληστοῦ· κατὰ τὴν ὥραν τῆς φρικτῆς ἀγωνίας τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε σκότος ἐκάλυψε τὴν γῆν, τὸ ἴδιον φῶς εἰσέδυσεν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ Ρωμαίου ἑκατοντάρχου, τοῦ παρισταμένου μαθητοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, καὶ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι Τὸν ἠκολούθησαν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ᾿ ἣν ὁ Ἰησοῦς παρέδωκε τὸ Πνεῦμα πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ὁ Γολγοθᾶς ἐκεῖνος κατέστη ὁ τόπος, ὅστις συνεκέντρωσε διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὰς ἱερωτέρας σκέψεις τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐνέπνευσε τὰς εὐγενεστέρας ἰδέας καὶ τὰ θερμότερα αἰσθήματα αὐτῆς. Ὀλίγαι ὧραι ἀγωνίας τοῦ Θεανθρώπου ἤρκεσαν διὰ νὰ μεταμορφώσουν τὸν λόφον τοῦ Γολγοθᾶ εἰς τὰς σκέψεις καὶ πεποιθήσεις τοῦ Ἰωάννου, τῶν γυναικῶν, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Νικοδήμου καὶ ὁλοκλήρου τῆς τότε καὶ τῆς ἔκτοτε Χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος καὶ νὰ ἀνορθώσουν εἰς μυριάδας ἀναριθμήτους ψυχὰς τὸν τόπον τοῦ Κρανίου ὡς σύμβολον τῆς θείας Ἀγάπης πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον καὶ ὡς ἔμβλημα τῶν ἱερωτέρων αἰσθημάτων καὶ τῶν γλυκυτέρων ἐλπίδων, αἵτινες θερμαίνουσι μέχρι τοῦ νῦν τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες προσήγγισαν τὸν Ἰησοῦν διὰ τῆς πίστεως. Καὶ ἀπὸ τοῦ δειλινοῦ τῆς Παρασκευῆς ἐκείνης τοῦ Θείου Πάθους, ὁ Γολγοθᾶς ἔπαυσε πλέον νὰ ἦναι ὁ φρικτὸς τόπος τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων. Ὁ Γολγοθᾶς ἐξαϋλώθη εἰς Ἰδέαν, εἰς Σύμβολον, εἰς νοερὸν πλέον τόπον, ἔνθα ἔλαβον καὶ λαμβάνουσι χώραν πνευματικὰ γεγονότα, συνδέοντα τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον πρὸς Ἐκεῖνον, Ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ὑπερτάτην ἀνάγκην, ἅμα δὲ καὶ ὑπερτάτην ἱκανοποίησιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἀλλὰ τίνων πνευματικῶν γεγονότων ἀποτελεῖ τὸ νοερὸν καὶ ἄϋλον πλέον περιβάλλον ὁ Γολγοθᾶς, ἔνθα ὁ Κύριος ἐσταυρώθη;

Ἔχοντες ὑπ᾿ ὄψει τὴν θείαν Ἀποκάλυψιν, τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ πνευματικὰ ταῦτα γεγονότα εἰς τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις·

α΄) Ὁ Γολγοθᾶς εἶναι ὁ κατ᾿ ἐξοχὴν τόπος, ἔνθα ὁ καλὸς Ποιμὴν εὗρε τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, βαλὼν ἐκεῖ τὴν ψυχήν Του ὑπὲρ αὐτοῦ.

Γνωστὴ εἶναι ἡ παραβολὴ τοῦ ἀπολωλότος προβάτου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ἡ ἔξοχος τοῦ Κυρίου ἀφοσίωσις ὡς καλοῦ Ποιμένος, ὅστις σπεύδει ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρήμους ζητῶν τὸ ἀποπλανηθὲν πρόβατον, ἕωσοῦ εὕρῃ αὐτό. Ἡ χαρά Του ἐπὶ τῇ ἀνευρέσει εἶναι ἀπερίγραπτος. Λαμβάνει τὸ ἀπολωλὸς εἰς τοὺς ὤμους Του καὶ τὸ φέρει εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Πατρός.

Ἀλλὰ ποῦ λαμβάνει χώραν ἡ πρώτη συνάντησις τοῦ καλοῦ Ποιμένος Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πλανηθέντος καὶ ἀναζητουμένου προβάτου· ποῦ ἀνευρίσκεται τέλος τοῦτο; Εἰς τὸν Γολγοθᾶν.

Ὁ τόπος ἐκεῖνος ὑπῆρξε τόπος ***κατάρας*** καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁ Κύριος ἀνέλαβεν ἐφ᾽ Ἑαυτὸν τὴν ἰδικήν μας κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἐδούλωσεν ἡ ἁμαρτία. Ἐπ᾽ αὐτοῦ Ἐκεῖνος ἐγένετο κατάρα ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἀνοίξῃ τὴν νέαν καὶ ζῶσαν ὁδὸν τῆς αἰωνίου σωτηρίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἐκεῖ ὁ Χριστὸς συνήντησε τὸ ἀπολωλός, ἐκεῖ τὸ ἀνεῦρε, ὑποστὰς Αὐτὸς τὰς συνεπείας τῆς ἀποπλανήσεώς του καὶ ἐκεῖ ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς Χάριτος διὰ πᾶσαν ἁμαρτωλὴν ψυχὴν πλανωμένην εἰς τὰς κρημνώδεις ὁδοὺς τῆς ἁμαρτίας.

Ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ἔλαβε χώραν ἡ πρώτη συνάντησις καὶ πᾶς ὅστις δοκιμάζει σήμερον τὴν μακαρίαν ἐν Χριστῷ ἀνάπαυσιν, ἀναπολεῖ μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην ἡμέραν, καθ᾽ ἣν ἠτένισε πρὸς τὸν Γολγοθᾶν καὶ ἐκεῖ συνήντησε τὸν Λυτρωτὴν ὅστις ἐζήτει τὴν πεπλανημένην ψυχήν του.

β΄) ***Ὁ Γολγοθᾶς εἶναι ὁ τόπος, ἐφ᾽ οὗ ἐγένετο ἡ ἱλαστήριος θυσία πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς Θείας δικαιοσύνης.***

Αἱ θυσίαι, αἵτινες προδιετύπουν τὴν ὑπερτάτην τοῦ Χριστοῦ θυσίαν, ἠδύναντο νὰ προσφέρωνται πανταχοῦ καὶ πάντοτε. Ἀλλ᾽ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν τύπων καὶ ἡ προσφορὰ τῆς πραγματικῆς καὶ αἰωνίου θυσίας ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐζήτει ἱκανοποίησιν διὰ τὴν προσβληθεῖσαν ἁγιότητα Αὐτοῦ. Οὐδεμία ὅμως θυσία ἢ προσπάθεια ἀνθρωπίνη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξιλεώσῃ ποτὲ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, δυναμένην νὰ ἱκανοποιηθῇ μόνον μὲ τὴν καταδίκην τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸν θάνατον τοῦ φέροντος αὐτὴν ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν ἡ μοναδικὴ καὶ τελεσφόρος προσφορὰ πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς θείας Δικαιοσύνης καὶ ἡ θυσία αὕτη εἶχεν ὡς θῦμα Αὐτὸν τοῦτον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπότητί Του. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ Κρανίου ὁ Θεὸς τὸν μὴ γνωρίσαντα ἁμαρτίαν ἔκαμεν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ γείνωμεν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δι᾽ Αὐτοῦ (Β΄. Κορινθ. ε΄. 21). Ἀφ᾽ ἧς στιγμῆς τὸ ἄσπιλον αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔρρευσεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ὁ Θεὸς οὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλόν, ἀρκεῖ οὗτος νὰ δεχθῇ δι᾽ ἑαυτὸν τὸ τετελεσμένον τοῦτο ἔργον, τῆς παρὰ τῷ Θεῷ δικαιώσεώς του διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

γ΄) ***Ὁ Γολγοθᾶς εἶναι ὁ τόπος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀνέβλυσεν ἡ ἀκένωτος πηγὴ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.***

Ἐκεῖ κατὰ τὸν Ψαλμῳδὸν ἔλεος καὶ ἀλήθεια συναπηντήθησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη ἐφιλήθησαν. Το μέγα καὶ αἰώνιον δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Οὐδεὶς ἄλλος τρόπος ὑπῆρχε καταλληλότερος διὰ τὴν πιστοποίησιν καὶ ἔκφρασιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον. «Ὁ Θεὸς δεικνύει τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς, διότι ἐνῷ ἡμεῖς ἤμεθα ἔτι ἁμαρτωλοί, ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. ε΄. 8). «Ἐν τούτῳ εἶναι ἡ ἀγάπη, οὐχὶ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ᾽ ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν» (Α΄ Ἰωάν. δ΄. 10). Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ᾽ ἣν ὁ Κύριος ὑψώθη

ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐξεδήλωσε τὴν γλυκυτέραν αὐτῆς μορφὴν καὶ ὡς πηγὴ ὕδατος ζῶντος ἀνέβλυσεν ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Γολγοθᾶ διὰ νὰ ἀναψύξῃ καὶ ζωογονήσῃ πᾶσαν πρὸς Αὐτὸν προσερχομένην καρδίαν. Ὦ! πόσον ἀγαθὸς ὁ τόπος ἐκεῖνος, ἐφ᾽ οὗ ὁ Κύριος ὑψώθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ ὅστις ἐνσαρκώνει διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν ἄπειρον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θανόντος Ἰησοῦ Χριστοῦ!

Ἂς σταθῶμεν μακρόθεν θεωροῦντες, ὡς πάλαι ποτὲ αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάθους, τὸν τόπον ὅπου ὁ Κύριος ἐσταυρώθη· καὶ ἂς ἀποτυπώσωμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν καὶ ἂς ἐγκλείσωμεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸν Γολγοθᾶ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς πνευματικοῦ πλέον περιβάλλοντος, ὁ Θεὸς ἐργάζεται τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης Του ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν τὸ ἔργον τοῦτο συνέχῃ τὰς καρδίας μας, ἂς σημειώσωμεν ἀκριβῶς τὸν τόπον καὶ ἂς ἑτοιμάσωμεν πνευματικὰ ἀρώματα λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης, ἵνα προσφέρωμεν ταῦτα εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρώθη.

Χανία. ***Γ. Ε. Π.***

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΟΥΣ

Τὴν 19 τρ. μηνὸς εἰς ἡλικίαν 91 ἐτῶν ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Ἰωάννης Χάους (John Henry House), ἱδρυτὴς καὶ ἐπίτιμος Διευθυντὴς τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς.

Ἀμερικανὸς τὴν πατρίδα, ἦλθε τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1872 εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον ὡς ἱεραπόστολος πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ ἐπὶ 16 ἔτη εἰργάσθη ὡς καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σαμακόβ. Ὑπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυς τοῦ μεγάλου Ρωσσοτουρκικοῦ Πολέμου τοῦ 1877-8 καὶ εἶδε τὴν ἵδρυσιν τῆς Βουλγαρίας, πρῶτον ὡς ἡγεμονίας, ἔπειτα ὡς ἀνεξαρτήτου κράτους.

Ὁ Χάους, ἄνθρωπος πρακτικοῦ πνεύματος, ταχέως ἀντελήφθη μεταξὺ τῶν Βουλγάρων ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θρηνοῦμεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ ἔθνους μας — ὅτι ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμός, ὅστις εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τοῦ ἔθνους καὶ τὸ κρηπίδωμα τῆς εὐημερίας του, εὐκόλως παρασύρεται μὲ ὀλίγα γράμματα εἰς τὴν καταφρόνησιν τοῦ ἀγροτικοῦ βίου καὶ εἰς τὴν προτίμησιν τῆς ἀστικῆς ζωῆς, καὶ οὕτω γεννᾶται διπλοῦν κακὸν — ἀραιοῦται ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς καὶ δημιουργεῖται ἀφ᾽ ἑτέρου εἰς τὰς πόλεις ἓν ἡμιμαθὲς προλεταριᾶτον, ἕνας πληθυσμός, ὅστις δυστυχεῖ, διότι δυσκόλως εὑρίσκει ἐργασίαν ἀστικήν, ἀλλὰ καὶ προτιμᾷ νὰ δυστυχῇ παρὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ἔντιμον ἀγροτικὴν ἐργασίαν, ἥτις τὸν περιμένει.

Διὰ τοῦτο ὁ Χάους ἐσκέφθη ὅτι θὰ προσέφερε πολὺ καλλιτέραν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν λαόν, μεταξὺ τοῦ ὁποίου εἰργάζετο πνευματικῶς, ἂν ἀντὶ τῆς θεωρητικῆς μαθήσεως, ἣν ἐδίδασκε, μετέδιδε πρακτικὴν μόρφωσιν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν νεολαίαν, συνδυασμένην μὲ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα, ὡς τὴν ξυλουργικήν, τυπογραφικὴν κλπ. Καὶ ἐφήρμοσε τὴν ἰδέαν ταύτην μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐν Σαμακόβ, ἕως οὗ μετετέθη ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἱεραποστολῆς κατὰ τὸ ἔτος 1894 εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐκεῖ μετά τινα ἔτη κατώρθωσε νὰ ἱδρύσῃ μίαν Γεωργικὴν Σχολήν, ὅπως διδάξῃ τοὺς ἀγρότας τῆς Μακεδονίας καλλιτέρας μεθόδους καλλιεργείας καὶ συνάμα νὰ τοῖς ἐνσταλάξῃ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Ἁγ. Γραφῆς.

Καὶ οὕτως ἤρχισε κατὰ τὸ 1905 λειτουργοῦσα ἡ Σχολὴ αὕτη, μὲ δέκα ὀρφανὰ παιδιὰ ἐκ τῆς περιφερείας Μοναστηρίου. Ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ηὐξήθησαν καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ πόροι τῆς Σχολῆς, ὥστε κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τῷ 1912, ἡ Ἀμερικανικὴ Γεωργικὴ Σχολὴ ἦτο ἓν τῶν ἀξιολόγων ἱδρυμάτων τῆς πόλεως.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς, τὴν Σχολὴν ταύτην προσέβλεπον αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ μετά τινος δυσπιστίας, ὡς ἵδρυμα φιλοβουλγαρικόν, ἁπλούστατα διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ μαθηταὶ αὐτῆς ἦσαν σχεδὸν ὅλοι Βουλγαρόπαιδες· καὶ τοῦτο ὄχι ἐξ ὑπαιτιότητός τινος τῆς Σχολῆς ἢ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς, ἀλλὰ διότι οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας ἐπροτίμων νὰ στέλλουν τὰ παιδιά των εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Καὶ ἐκινδύνευσε πρὸς στιγμὴν ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ νὰ κλεισθῇ ἐλλείψει μαθητῶν, ἀφοῦ μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους οἱ Βούλγαροι τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸ πλεῖστον μετηνάστευσαν εἰς Βουλγαρίαν.

Ἀλλ' ἡ εὐθύτης καὶ ἀποφασιστικότης τοῦ Δόκτωρος Χάους ἔσωσαν τὴν Σχολήν. Ἦλθεν εἰς εἰλικρινῆ καὶ ἐγκάρδιον συνεννόησιν μετὰ τῶν Ἑλλην. ἀρχῶν τῆς Θεσσαλονίκης, αἵτινες καὶ αὐταὶ ἀντελήφθησαν τὴν μεγίστην σπουδαιότητα τῆς γεωργικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τὸν Μακεδονικὸν λαὸν καὶ τὴν πολυτιμότητα ἑνὸς ἑτοίμου ἱδρύματος ἐφωδιασμένου μὲ ὅλα τὰ χρειώδη καὶ διευθυνομένου ὑπὸ Ἀμερικανοῦ δραστηρίου καὶ ζηλωτοῦ ὡς τὸν Δόκτωρα Χάους. Ἔκτοτε δὲ ἡ πρόοδος καὶ εὔρυνσις τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης ὑπῆρξε σταθερὰ καὶ αὕτη ἠδυνήθη νὰ προπαρασκευάσῃ γενεὰν ὁλόκληρον νέων ἀγαπώντων τὴν γῆν, ἠσκημένων εἰς τὰς νεωτάτας γεωργικὰς μεθόδους, συνάμα δὲ καὶ κατηρτισμένων εἰς πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ ἐφαρμόζῃ εἰς τὴν ζωήν του ἕνας Χριστιανὸς πολίτης.

Πόσον ἐξετιμήθη τὸ πολύτιμον αὐτὸ ὄργανον τοῦ Δρος Χάους ἐφάνη κατὰ τὴν κηδείαν του, εἰς ἣν παρέστησαν ὁ Σ. Μητροπολίτης Γεννάδιος, ὁ Γεν. Διοικητὴς Μακεδονίας, ὁ Διοικητὴς τοῦ Γ.΄ Σώματος Στρατοῦ, εἷς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τὸ Προξενικὸν σῶμα Θεσσαλονίκης, ὁ Μ. Ραββῖνος καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Ὁ Σ. Μητροπολίτης μάλιστα ἐξεφώνησε καὶ θερμὸν ἐπικήδειον λόγον, λαβὼν ὡς θέμα τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως: «Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς». Διάφοροι ῥήτορες ἐτόνισαν τὰς ὑπηρεσίας τοῦ μεταστάντος. Στεφάνους κατέθεσεν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Ἀμερικανὸς καὶ ὁ Βρεττανὸς πρόξενος καὶ πολλοὶ ἄλλοι· ἡ δὲ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἔδωκε συνεισφορὰν 10,000 δρ. εἰς τὴν προκηρυχθεῖσαν Γεωργικὴν Ὑποτροφίαν Χάους. Ἐπίσης καὶ ἐν Ἀθήναις τὴν 22 Ἀπριλίου ἐν τῇ Ἀγγλικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐγένετο συγκέντρωσις εἰς μνήμην τοῦ Ἰωάννου Χάους, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐφημέριος κ. Ραίϋμερ ἐκήρυξε συγκινητικὸν λόγον.

Ὁ Συντάκτης τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνδεόμενος μετὰ τοῦ Δρος Χάους, ἐκφράζει πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ὑποκάρδια συλλυπητήρια, καὶ εὔχεται ὅπως τὸ ἀγαθὸν ἔργον τοῦ μεταστάντος συνεχισθῇ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.